

Miikka Roslöf

YHDYSVALTOJEN NUORISO, MUSIIKKI JA PSYKOLOGINEN PAHOINVOINTI

Kurt Cobain ja XXXTENTACION aikansa yhteiskunnan ja
psykologisen pahoinvoinnin heijastumapintana

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Historian kandidaattiseminaari
Joulukuu 2023

TIIVISTELMÄ

Miikka Roslöf: Yhdysvaltojen nuoriso, musiikki ja psykologinen pahoinvointi: Kurt Cobain ja XXXTENTACION aikansa yhteiskunnan ja psykologisen pahoinvoinnin heijastumapintana
Kandidaatin tutkielma
Tampereen yliopisto
Historian tutkinto-ohjelma
Joulukuu 2023

Kandidaatin tutkielmani tarkoitus on selvittää, kuinka psykologinen pahoinvointi näyttäytyy musiikissa jatkumona. Tutkimuksessani keskityn Yhdysvaltojen nuorison näkökulmaan. Alueelliseen valintaan vaikutti Yhdysvaltojen rikas viihdeteollisuus, joka vaikuttaa myös globaalisti. Aihetta lähestyn Kurt Cobainin ja XXXTENTACIONIN tuotannon sanoitusten kautta. Artistit valitsin, koska molempien sanoituksissa korostuvat mielenterveysongelmat tai niihin yleisesti sidotut teemat, heidän saavuttamansa suosio kertoo laajasta vaikutuksesta ja lisäksi heidän uriansa välillä on riittävästi ajallista eroa. Nirvana oli aktiivinen 1987–1994 ja XXXTENTACION puolestaan 2013–2018. Artistien tuotannosta valitsin molemmilta kolme kappaletta, jotka pyrin valitsemaan niin, että molempien kappaleista löytyisi yhdistäviä teemoja. Näin pystyin tarkastelemaan miten samanlaisia teemoja, sekä aiheita käsitellään eri artistien toimesta eri ajanjaksoilla. Lähdin analysoimaan kappaleita lähiluennan avulla. Näin pystyin lukemaan kappaleiden sanoituksia omien ennakkoluulojen ja odotusten läpi. Lähiluennan avulla pystyinkin keskittymään tekstin keskeisiin piirteisiin.

Kappaleiden analyysin lisäksi tutkimuksessani käsitelen Yhdysvaltojen historiaa artistien aktiivisilta ajanjaksoilta. Tarkastelen myös lähemmin psykologisen pahoinvoinnin kehitystä, ja sen tunnistettua roolia musiikissa. Vielä ennen kappaleiden analyysiä käyn läpi artistien elämää, josta nostin esiin keskeisimpiä asioita artistien ymmärtämisen kannalta. Näiden läpikäynti auttoi minua kontekstoimaan artistit ja kappaleet kiinni aikaansa, ja tarkastelemaan niitä aikansa yhteiskunnan heijastumapintana.

Tutkimukseni yhtenä keskeisimpänä tuloksena havainnoin, kuinka molempien artistien ura sijoittuu aikaan, jolloin tilastollisesti mielenterveysongelmat ovat olleet kasvussa tai lähellä huippujaan. Molempien sanoituksissa korostuivat samankaltaiset teemat ja aiheet, mutta ne kuitenkin mukailevat aikansa yhteiskuntaa ja artistien omia kokemuksia. Väitän myös tutkimukseni pohjalta, että artistien menestys on sidoksissa nuorten mielenterveysongelmien kasvuun ja psykologisen pahoinvoinnin esiintyvyyteen.

Avainsanat: Yhdysvallat, musiikki, nuoriso, mielenterveysongelmat, Kurt Cobain, XXXTENTACION

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1 Tutkimustehtävä, tutkimuskysymys, menetelmä ja tarkasteltavien kappaleiden valinta.....	1
1.2 Käsitteiden määrittely ja eettiset kysymykset	3
1.3 Tarkasteltavaksi valittujen artistien esittely ja valinnan perustelu.....	4
1.4 Aikaisempi tutkimus ja selitettävät alustat	4
2. Yhteiskunnalliset tilanteet ja niiden vaikutus.....	6
2.1 Amerikkalainen yhteiskunta 80–90-lvulla.....	6
2.2 Amerikkalainen yhteiskunta 2010-luvulla.....	8
3. Psykologisen pahoinvoinnin taustoitus	10
3.1 Psykologisen pahoinvoinnin kehittyminen Yhdysvalloissa	10
3.2 Mitä tiedämme mielenterveysongelmien heijastumisesta musiikkiin	13
4. Artistien esittely	14
4.1 Nirvana, Kurt Cobain	14
4.2 XXXTENTACION	16
5. Kappaleiden valintojen perustelu	18
6. Kappaleiden analyysi	20
6.1 Smells Like Teen Spirit.....	20
6.2 Look at Me!	24
6.3 Lithium	25
6.4 Jocelyn Flores.....	28
6.5 Heart-Shaped Box	31
6.6 ALONE, PART 3	34
7. Loppuluku	36
Lähteet ja Kirjallisuus.....	37

1. JOHDANTO

Syntyi puhe, syntyi laulu ja viimeistään silloin syntyi musiikki. Musiikin tuottaminen on myös universaalia, sillä ympäri maailmaa me ihmiset olemme toisista eristyksissä luoneet siitä oleellisen osan kulttuuriamme ja identiteettiämme. Musiikin avulla voimme ilmaista itseämme, käsitellä tunteita, luoda tarinaa ja levittää sitä muille. Se on myös erityisen vahva tapa luoda tunnesiteitä ja yhtenäisyyden tunnetta katsomatta eroavaisuuksiamme, kuten ihonväriä, sukupuolta tai uskontoa.¹ Tämä on huomattu ympäri maailmaa ja musiikki onkin vahvasti sidoksissa uskontoihin, kansallisidentiteetteihin ja armeijoihin. Sen avulla on voitu luoda tunne yhtenäisyydestä tunteettoman joukon välille. Sen avulla on luotu tahtoa, toivoa, itseluottamusta, mutta myös pelkoa, surua ja epätoivoa. Musiikki luo tunnelmaa ja luokin sitä erittäin tehokkaasti. Lisäksi, kuten jokainen aineisto, se luo omankaltaista kuvaa ajastansa. Lähdenkin työssäni käymään läpi, millaista kuvaa se tarjoaa psykologisen pahoinvoinnin heijastumisesta musiikkiin ja sen muutoksesta Kurt Cobainin ja XXXTENTACIONIN tuotannon kautta.

1.1 Tutkimustehtävä, tutkimuskysymys, menetelmä ja tarkasteltavien kappaleiden valinta

Lähden käsittelemään, miten psykologinen pahoinvointi on heijastunut Kurt Cobainin ja XXXTENTACIONIN musiikkiin ja miten yhteiskunnallinen tilanne itsestään heijastuu musiikista. Nostan tarkkailuun mielenterveysongelmien kuvailua, niiden läsnäoloa, tapaa käsitellä niitä ja ympäröivää kontekstia. Tutkimuskysymykseni asettelenkin muotoon; Miten psykologinen pahoinvointi näyttäytyy Kurt Cobainin ja XXXTENTACIONIN musiikissa jatkumona? Alakysymykset taas seuraavasti; Miten yhteiskunnallinen tilanne heijastuu heidän musiikkiinsa ja miten artistit asettuvat sen hetken yhteiskunnan heijastumapinnoiksi? Tutkimuskysymystä miettiessä on tärkeää pysähtyä ja kysyä mitä itse sanoituksilta voi siis kysyä? Ainakin tietyt toistuvat aiheet kertovat niiden ajankohtaisuudesta, myös tapa käsitellä tiettyjä aiheita kertoo mielestäni sen hetken arvoista. Artistit ja kappaleet eivät ole täydellisiä yksilöitä vaan sidoksissa heidän itsensä lisäksi yhteiskuntaan, mutta myös tietynlaiseen artistillisuuden jatkumoon. Harva asia syntyy nimittäin tyhjästä vaan on rakentunut pikku palasista kokonaisuudeksi.

¹ Savage yms. 2021.

Tutkimuskysymystäni lähestyn vertailemalla kahta artistia, jotka edustavat omaa aikaansa. Käytän hyödyksi heidän kappaleidensa sanoitusten lukemista ja tulkintaa, jonka suoritan lähilukemalla. Lähiluku edellyttää tekstin lukemista useaan kertaan. Vaikka teksti pysyy samana, niin jokainen lukukerta on erilainen ja pystyy palvelemaan eri tavoitteita. Luenta tuottaa prosessin edetessä yhä enemmän sanallista tulkintaa ja kirjoitusta muuttuen yhä analyttisemmäksi ja katkonaisemmaksi. Lukiessa lukija täydentää tekstiä omilla ennakkotiedoilla ja lähiluennassa tarkoitus onkin lukea omien ennakkoluulojen ja odotusten läpi. Tämän vuoksi rinnalla tapahtuva kirjoittaminen auttaa havaitsemaan oman tulkinnan virheitä ja ennakko-oletuksia. Lähiluennan tulee olla pohdittua ja valikoivaa, ja tällöin keskitytään moninaisten yksityiskohtien sijaan tekstin keskeisempiin piirteisiin.² John Richardson taas kirjoittaa osan tutkijoista pitävän lähilukua käytäntönä metodin sijasta, sen joustavuuden vuoksi. Lähilukeminen mukautuu aineiston ja tutkijan mieltymysten mukaan, mutta tätä voidaan pitää vahvuutena. Lähiluku taipuu tutkimuskohteeseen eikä näin aseta sille oletuksia.³ Lähiluenta omassa työssäni auttaa välttämään kappaleiden analyysissä olevan vaaran psykologisointiin. Ihmisen nimittäin on helppo tehdä omia tulkintoja artistien mielentilasta ja kappaleiden lähiluenta auttaa huomaamaan omat ennakkoluulot ja tulkinnat, ja näin välttämään niitä.

Kappaleet ovat tutkimuskohteeni ja aineistoni, joten lähilukuprosessini lähti ensin kappaleiden valinnalla. Valintaprosessi lähti tarkemmalla tutustumisella Nirvanan tuotantoon, joka oli minulle kahdesta tuntemattomampi tuttavuus. Käytyäni kappaleet läpi otin mielenkiintoisimmat ylös, ja lähdin käsittelemään niiden takana seisovaa tarinaa. Saman tein XXXTENTACIONIN tuotannolle. Lopulta valitsin molemmilta kolme kappaletta, joiden näin omaavan vertailun mahdollisuutta. Täydellistä peilikuvaa ei kuitenkaan löytynyt ja hyvä niin, kappaleethan ovat kuvaelma omasta ajastaan, yhteiskunnasta ja eritoten edustaen henkilöitä niiden takana.

Kappaleita rajatessani pyrin valitsemaan sekä monipuolisesti vaihtelevia kappaleita, että myös kappaleita, jotka edustavat eri ajankohtia artistien uralla. Asetin valinnoille muutaman kriteerin, jotka olivat; 1) Kappaleiden pitää löytyä kaikista suoratoistopalvelusta, sillä tiedän eritoten XXXTENTACION omaavan suuren osan tuotannosta pääosin Soundcloudista. Soundcloud on musiikinjakelualusta, joka on erityisen suosittu aloittelevien muusikoiden keskuudessa. 2) Kappaleiden pitää olla virallisia julkaisuja. 3) Kappaleiden pitää olla artistien omia julkaisuja. 4)

² Keravuori, 2015, 37-38.

³ Richardson, 2017, 20.

Kappaleet on pitänyt julkaista heidän itsensä toimesta heidän elinaikanaan, eikä täten kuolemanjälkeisiä julkaisuja oteta työssäni huomioon. Asettamani ehdot jättivät silti jäljelle kymmeniä potentiaalisia julkaisuja, joten valinnanvaraa oli paljon. Lopulta päädyin valitsemaan Nirvanalta kappaleet Smells Like Teen Spirit, Lithium ja Heart-Shaped Box.

XXXTENTACIONILTA valitsin kappaleet Look at Me!, Jocelyn Flores ja ALONE, PART 3. Jopa yllättäen kuitenkin huomasin valintojeni osuvan heidän suosituimpiensa kappaleiden joukkoon. Ehkä tämä kertoo siitä, että tietyt yhteiskunnalliset aiheet herättävät laajempaa yhtenäisen kokemuksen tunnetta ja näin myös suosiota.

Keskityn siihen mistä valitsemani aineisto puhuu, ja mitä se kertoo ajallisestaan Yhdysvaltain yhteiskunnasta. Miten kappaleet ja artistit heidän takanaan refleктоivat nuorten mielenterveydellistä tilaa ajaltaan ja kuinka ne tuovat aikansa yhteiskunnallista tilaa esille. Valittuani kappaleet aloin purkamaan niitä

Jotta pystyisin vastaamaan tutkimuskysymykseen, niin kappaleiden lisäksi täytyy minun myös tuoda esiin ajallista Yhdysvaltojen yhteiskunnallista tilaa. Millainen paikka Yhdysvallat olivat 80–90-luvun taitteessa verrattaen 2010-luvulla. Lisäksi käyn myös läpi psykologisen pahoinvoinnin tilaa eritoten nuorten näkökulmasta ja sen sidonnaisuutta yhteiskuntaan. Näiden lisäksi, jotta pystyn kappaleita analysoimaan, on pakollista käydä myös itse artistien taustaa läpi, sekä kappaleiden kontekstia. Näin pystyn mahdollisimman tehokkaasti välttämään väärät tulkinnat ja luomaan mahdollisimman aitoa kuvaa niistä yhteiskunnan reflektiona.

1.2 Käsitteiden määrittely ja eettiset kysymykset

Keskityn työssäni juuri nuorison populaarikulttuuriin Yhdysvalloissa, sillä musiikki on muuttuvaa ja näin sidoksissa paikallisesti. Syitä juuri Yhdysvaltojen valinnalle on sen vahva musiikkiteollisuus, löytyvän tiedon määrä Yhdysvaltojen tapahtumista ja nuorisosta, suuri väestö sekä vahva ja jopa globaalisti vaikuttava nuorisokulttuuri. Myös omat musiikilliset mielenkiinnot kohteet vaikuttivat Yhdysvaltojen valintaan. Tutkimuksessani en ole lähtenyt erittelemään mielenterveysongelmia, vaan puhun yleisesti psykologisesta pahoinvoinnista. Psykologinen pahoinvointi kattaa siis yleisesti mielenterveysongelmat, kuten masennuksen, ahdistuneisuus- ja syömishäiriöt. Tietyt mielenterveysongelmat, erityisesti yleisimmät ja eniten dataa omaavat, kuten masennus, korostuvat työssäni. Nuorison olen työssäni määritellyt kattavan teini-iän lisäksi myös nuoret aikuiset tilastoinnista johtuvista syistä.

Työssäni on tärkeää ottaa esiin sen eettiset puolet. Käyn läpi sanoituksia, toisten ajatuksia, joiden tulkitseminen on haastavaa. On tärkeää tehdä riittävä taustoitus, jotta tulkinta itsessään olisi mahdollista. Olen hyödyntänyt työssäni myös monitulkintaisuutta ja yhdistänyt eri tulkintamahdollisuuksia, kuitenkin pitäytyen ns. päälinjassani, jonka koen olevan oleellinen. Valitettavasti molemmat artistit ovat menehtyneet, joten täyttä tulkinnan varmuutta on mahdoton saavuttaa paikoitellen ja tämän tiedostaminen on tärkeää. On merkittävää myös tuoda esiin artistien kontroversaalisuus, sillä usein mielenterveysongelmat aiheena ovat sympatiaa herättäviä. Pidänkin tärkeänä ristiriitaisuuden esiin tuomisen, jotta vältyn luomasta “pyhimyksellistä” kuvaa. Niiden avaaminen on myös tärkeää jo analyysin kannalta.

1.3 Tarkasteltavaksi valittujen artistien esittely ja valinnan perustelu

Kuvastamaan aikansa musiikkia olen valinnut Nirvanan keskittyen yhtyeen laulajakitaristi Kurt Cobainiin ja artistin XXXTENTACIONIN. Molemmat ovat Yhdysvaltalaisperäisiä ja vaikuttaneet laajasti paikallisesti, mutta myös globaalisti. He ovat jättäneet myös vahvan jälkikuvan, että -vaikutuksen ja omalla tavallaan ovat leimaamassa aikaansa. Kun puhutaan Kurt Cobainin ja XXXTENTACIONIN persoonasta ja imagosta, eivät ne ole samanlaiset, mutta merkittäviä yhtäläisyyksiä silti löytyy. Heitä yhdistää heidän omat henkilökohtaiset mielenterveysongelmansa, musiikkinsa henkilökohtaisuus, provokatiivinen ja kapinallinen asenne ja mainitsemani laaja ja pitkäkantoinen vaikutus musiikkialaan heidän kuolemansa jälkeen. Molemmat ovat myös hyödyntäneet mediaa urallaan ja molemmat omaavat laajan ja intohimoisen fanikunnan, joka on kerrytetty verrattain nopeasti. Myös henkilökohtaiset musiikkimieltymykset ovat olleen mukana valinnassa.

1.4 Aikaisempi tutkimus ja selitettävät alustat

Lähiluku menetelmänä on aikaisemminkin ollut esillä musiikin tutkimuksessa. John Richardson onkin kirjoittanut kuinka kokemuksiamme taiteesta ei voi erottaa taiteen todellisuudesta taiteena. Lähiluku ottaa huomioon kulttuurikontekstissa kohtaamiemme objektien, esitysten ja tapahtumien tuottamat merkitykset. Humanististen tieteiden kehittämät lähiluvun lähestymistavat vaativat myös huomioimaan kulttuuritoimijoiden kokemukset analyysissä. Tällöin kiinnostus tilannetta kohtaan on kasvanut.⁴ Omassa tutkimuksessani tilanne keskittyy artistien elämään ja yhteiskunnalliseen tilanteeseen, ja näin sidon kappaleet lähiluvun avulla tilanteeseen ja historialliseen kontekstiin.

⁴ Richardson, 2017, 5-6.

Musiikki on myös ollut aiemmin suomalaisessa historian tutkimuksessa kohteena. Kimi Kärki ja Maarit Leskelä-Kärki ovat tutkineet kuinka eletty elämä on kirjautunut laulaja-lauluntekijän musiikkiin.⁵ Heidän tarkastelunsa kohteena ovat Joni Mitchell ja Leonard Cohen ja heidän taiteellisuutensa omaelämäkerrallisuuden kontekstissa ja laulujen tekemisen suhde elettyyn elämään. Heidän artikkelinsa onkin erityisesti ollut avuksi, kun olen miettinyt, miten rakennan omaa analyysiäni.

Itse molemmista artisteista on julkaistu heidän elämiään käsittelevää kirjallisuutta, joiden kanssa keskustelen aktiivisesti kappaleita käsiteltäessä. Jonathan Reiss on julkaissut XXXTENTACIONIN elämäkerran “Look at Me!: The XXXTENTACION Story” (2020), joka on kirjoitettu ja julkaistu artistin kuoleman jälkeen. Nirvanaa ja Kurt Cobainia käsittelevää kirjallisuutta on puolestaan julkaistu Michael Azzeradin kirjoittama “Come as you are: The story of Nirvana” (1993) ja Andrew Earlesin ja Peters Charlesin kirjoittama “Kurt Cobain and Nirvana: The complete illustrated history” (2016).

Kappaleiden tulkinnassa on myös aktiivisesti mukana alusta nimeltä Genius. Alusta kokoaa yhteen kappaleiden sanoitukset ja antaa yhteisölle mahdollisuuden julkaista omaa tietämystään kappaleiden takana. Joissain määrin alustaa voisi verrata Wikipediaan. Käyttäjällä on mahdollisuus hakea artisteja ja heidän kappaleitaan, jolloin näkyviin tulee valitun kappaleen sanat. Käyttäjä näkee myös tietoja kappaleesta, kuten julkaisuajankohdan, tuottajan ja kappaleen mahdollisen albumin. Kappaleesta on myös mahdollista saada syvempää analyysiä, kuten taustatietoja ja säe kohtaista analyysiä. Analyysin ovat tuottaneet yhteisön jäsenet vapaaehtoisesti ja yhden kappaleen analyysissä voi olla satoja osallistujia. Osallistujat toimivat nimimerkkien takana, joten täyttä varmuutta heidän henkilöllisyydestänsä ei ole. Tosin on mahdollista tarkistaa ketkä ovat osallistuneet, kuinka paljon ja mihin kohtaan. Kuka tahansa voi osallistua analyysiin, joten laatua tarkastellaan yhteisön välisellä vertaisarvioinnilla. Vertaisarviointi tapoja on useita. Analyysille voi antaa tykkäyksen tai peukuttaa alaspäin ja näiden määrät tulevat näkyviin, voit ehdottaa itse parannuksia ja eri analyysijä voi kommentoida. On tärkeää kuitenkin muistaa, että kyseessä yhteisön voimalla pyörivä alusta ja lopulta analyysin laadun varmistaminen jää lukijan vastuulle.

Toisena selitettävänä alustana pidän Soundcloudia, joka on tarkoitettu musiikin ja äänitiedostojen levitykseen, sekä suoratoistoon. Soundcloud oli keskeinen ponnahduslauta 2010-luvulla uusille

⁵ Kärki, 2020, 279-300.

artisteille. Se omasi kymmeniä miljoonia käyttäjiä, mutta toisinkuin muilla suoratoistoplatyformilla, ominaista oli kappaleiden ns. laadullinen raakuus ja kokeellisuus. Soundcloudista nousikin pinnalle useita kymmeniä aikaisemmin tuntemattomia artisteja ja heidän nähtiin edustavan genreen verrattavissa olevaa, Soundcloud-eraa (n. 2015–2019), suomeksi Soundcloud-aikakausi. Kuten Nirvanan voidaan nähdä olevan grungen kasvot, niin XXXTENTACIONISTA nousi Soundcloud-eran yksi näkyvimmistä keulakuvista.

2. YHTEISKUNNALLISET TILANTEET JA NIIDEN VAIKUTUS

On vaikea kieltää, että yhteiskunta ja maailma missä elämme määrittää meitä, ehkäpä vahvemmin kuin haluaisimme myöntää. Jokainen sukupolvi syntyy ja kasvaa muuttuvassa maailmassa, joka eroaa menneestä niin, kuin tulevasta ja omaa omat oikkunsa. Ollessamme sidoksissa aikaan, kulttuuriin, yhteiskuntaan ja sen arvoihin, että normeihin, täten on myös musiikki.

Tutkimustehtäväni ollessa sidoksissa aikaan ja paikkaan, on siis tärkeää selvittää yhteiskunnallinen ja historiallinen konteksti artistien ja heidän kappaleidensa ympärillä. Näin pystyn määrittämään, millaiseen maailmaan heidän musiikkinsa syntyi, ja millaisessa se eli.⁶

2.1 Amerikkalainen yhteiskunta 80–90-lvulla

1980-luvun alusta 1990-luvun puoliväliin elettiin Yhdysvalloissa konservatiivista aikaa, jolloin ulkopolitiikka oli merkittävässä roolissa. Tämä heikensikin sisäpolitiikkaan keskittymistä, jonka osaltaan voidaan sanoa johtaneen sisäisten ongelmien kasvuun, jotka polarisoivat Yhdysvaltoja. Tämänkaltaisia sisäisiä ongelmia olivat tuloerojen kasvu, kun varallisuus keskittyi varakkaimmalle väestöosuudelle. Yksi merkittävä tekijä oli veropolitiikka ja 1989 amerikkalaisessa yhteiskunnassa alkoi syntymään juuri liittovaltion veropolitiikan ohjaamana kaksi luokkaa, jossa rikkain 4 % tienasi palkoillaan saman verta kuin köyhin 51 %.⁷ 1959 tämä luku oli ollut 35 %. Esimerkiksi Reaganin 1986 veronvähennyksissä huomattavasti eniten hyötyivät rikkaat.⁸ Sairausvakuutuksien hinnat

⁶ Nirvana perustettiin 1987, ja he julkaisivat "breakthrough" hittinsä, "Smells Like Teen Spirit" vuonna 1991. Bändin tarina päättyi 1994, kun laulajakitaristi Kurt Cobain kuoli tehtyään itsemurhan. Cobain itse oli aktiivinen artisti vuodesta 1982–1994

XXXTENTACION aloitti julkaisemaan musiikkia Soundcloudiin 2013 ja hän nousi suuremman yleisön tietoisuuteen 2017. Seuraavana vuonna, 2018, artisti menehtyi jouduttuaan ryöstön uhriksi ja saatuaan kuolettavan laukauksen kaulan alueelle.

⁷ Barlett yms. 1992, 1.

⁸ Barlett yms. 1992, 6.

olivat myös nousseet aikavälillä 1982->1989 noussut yksilölle 178 % ja perheille 167 %.⁹ Ylipäätään tuloverotuksessa painotus siirtyi vahvemmin yksilöille, Yhdysvaltojen valtionlainat olivat kasvaneet ja 1989 pelkästään korot lähenivät koulutuksen hintaa. Tietynlaista “yrityspakoa” myös tavattiin, kun yhdysvaltalaiset yritykset rakensivat toimipaikkojaan Meksikoon vuodesta 1965 vuoteen 1990 kiihtyvällä tahdilla.¹⁰

Mielenkiintoinen ilmiö 90-luvun Yhdysvalloissa on myös itsemurhien kehitys. Myöhemmässä kappaleessa avaan trendiä, jossa nuorten itsemurhat nousevat 90-luvun alkuun mennessä, mutta viimeistään 1993 viimeinenkin viiva lähtee laskuun ja laskeva trendi muuttaa suuntaa vasta 2007. 90-luvun lopulla laskua alettiin jo pienissä piireissä miettimään, mutta laajalti se ohitettiin. Los Angelesissa uutisoitiin kuitenkin paikallisesta näkökulmasta tapahtunutta. 1970-luvulla keskiarvoisesti 100 paikallista teiniä kuoli tehtyään itsemurhaan, jonka lisäksi 400 mahdollisesti havaitsematonta itsemurhaa ilmentyi vuosittain. 90-luvulta luvut puolestaan olivat 60 teini-ikäisen itsemurhaa. Pelkästään 1995–1996 välillä koko Kalifornian alueella tehdyt itsemurhat laskivat 400 kuolemalla. Väkiluku, kodittomuus, AIDS tapaukset ja vaarallisempien huumeiden yleistyessä jostain syystä itsemurhat laskivat.¹¹

Myös nuorten huumeiden käytössä havaittiin muutosta. 70-luvulla koettiin USA:ssa “abien” huippulukemat marihuanan käytössä, jolloin (1978) 50 % oli käyttänyt viimeisen 12kk aikana. Nyt 90-luvulla koettiin taas nousua. 1992 samaiseen kysymykseen saatiin 22 % osuus, mutta 1996 oltiin jo saavutettu 36 % osuus, kasvua havaittiin myös päivittäisessä käytössä. Myös muiden laittomien huumeiden kasvu pidemmälle aikavälillä kasvoi otantavuoteen 1996, vaikkakin yleisesti hillitymmin. Esimerkiksi kaikilla kolmella luokka-asteella esimerkiksi havaittiin kasvua LSD käytöstä viimeisen 12kk aikana ainakin vuodesta 1991. Huumeiden käyttöön vaikuttavat vahvasti mielikuvat, jotka ovat olleetkin selittävänä tekijänä juuri 80-luvulla tapahtuneeseen laskuun, kuitenkin lasku ei riittänyt 90-luvulle saakka. 90-luvulla tapahtunutta muutosta onkin osin selitetty juuri aikaisemmalla laskulla ja näin nuorilla on ollut vähemmän mahdollisuuksia nähdä niiden haittapuolia ja negatiivisia vaikutuksia, eikä heille myöskään ole kerrottu niistä tarpeeksi aktiivisesti. Myös huumemyönteisen viestin kasvaminen esimerkiksi grungessa ja ylipäätään musiikissa huomioitiin mahdollisesti selittäväksi tekijäksi, kuten myös porttiteoria.¹² Kuitenkaan

⁹ Barlett yms. 1992, 126.

¹⁰ Barlett yms. 1992, 31, 47, 52.

¹¹ Males, 1997.

¹² University of Michigan news, 2006.

käsitlemässäni artikkelissa nuorten hyvinvointia ei otettu huomioon selittävänä tekijänä. Itse näkisin potentiaalisena tekijänä nimittäin juuri psykologisen pahoinvoinnin päihteiden kasvun taustalla.

Muutokset yksilö ja kulttuurillisella tasolla olivat kiistatta merkittäviä ja nopeita. Huomiota alettiin kiinnittämään erilaisten väestöryhmien kokemuksiin ja tasa-arvoon. Sekä ilmapiirin muutos, että kova työ johti tasa-arvoistumiseen tai paremminkin matkaan kohti tasa-arvoa ja eri ryhmien asemien paranemiseen. Aikakaudella koettiin myös nopeaa teknologian kehittymistä, joka oli tärkeässä roolissa populaarikulttuurin kehittymiseen, mutta myös jakaantumiseen. Nuorisokulttuuri koostui yhä vahvemmin “alalajeista”, jotka muodostivat omanlaisen sukupolvea määrittelevän kokonaisuuden. Esimerkiksi internetin kehittyminen loi pohjaa nettikulttuurin synnylle ja digitalisaatio kokosi yhteen henkilöitä, jotka pitivät peleistä, videokuvaamisesta tai ylipäätään teknologiasta.

2.2 Amerikkalainen yhteiskunta 2010-luvulla

2009 tammikuu, Obama oli vannonut valansa ja oli valanut kansaan uskoa uudesta ajasta, muutoksesta ja vastuusta. Mikä kuulosti hienolta ja lupaavalta oli myös tarvittavaa. Yhdysvalloissa nimittäin elettiin yhtä historiansa surkeimpia kuukausia. Finanssikriisiin johdosta S&P 500 oli menettänyt yli puolet arvostaan, monen suuren yrityksen tulevaisuus näytti yhä epävarmalta, miljoonat ihmiset olivat menettäneet työpaikkansa ja tulevaisuus näytti kyseenalaiselta. Ihmiset olivat kyllästyneet entiseen ja halusivat, että jopa vaativat muutosta. Harva tuskin aiemmin uskoi tummaihoisen presidentin valintaan, ja tämä aloitti uuden sävelen amerikkalaisessa historiassa.¹³

Ensimmäisenä Yhdysvaltojen talous pitäisi saada kuntoon ja tässä onnistuakseen Obama esitti suuriakin valtion tukitoimia samalla myös tasaten valtion budjettia. Ensimmäisenä kaudellaan hän allekirjoitti kolme lakialoitetta; taloutta elvyttävän kokonaisuuden, säädännön, jolla parannettiin terveydenhuollon saatavuutta ja tuotettiin siitä edullisempaa ja uudistus koskien maan rahoituslaitoksia. Hän myös painotti naisten oikeudenmukaista palkkausta, talousuudistuksia ja kuluttajasuojatoimia.¹⁴

¹³ Packer, 2014, 240.

¹⁴ The White House, Barack Obama.

Vaikka finanssikriisi oli tasoittanut 1980-luvulta asti kasvaneita tuloeroja, niin pian toipumisen alettua alkoivat ne taas kasvamaan. Erityisesti kaikista rikkaimpien vaurastuminen kiihtyi ennestään. Esimerkiksi miljardöörien määrä kasvoi vuonna 2010 olleesta 404 vuoteen 2020 mennessä 614.¹⁵ Kasvua on, siis yli 50 %. Vaikka varallisuus on kasvanut jokaisessa tuloluokassa, niin varallisuuden jakaantuminen oli painottunut yhä enemmän rikkaimmalle osuudelle, kun taas muiden osuus kokonaisvarallisuudesta oli laskenevaan päin.¹⁶

Ainoastaan varallisuus ei ollut jakaantunut, mutta myös ilmapiiri. Kun ennen finanssikriisiä mediaani äänestäjä sijoittui lähelle keskustaa, sekä demokraattien ja republikaanien äänestäjät olivat voimakkaastikin päällekkäin, niin kehityskulku on ollut yhä jakaantuvampaan suuntaan. Äänestäjien ajatukset ovat “ääripäistyneet”. Eli äänestäjät ovat yhä vahvemmin joko republikaanisia tai demokraatteja ja näin myös puolueiden välinen kitka on kasvanut.¹⁷ Kokemus toisen osapuolen ns. vastustajan asemasta ja kokemus oman tai jonkun muun aseman heikkoudesta on nostanut vahvojakin ajatuksia, jotka ajan mittaan ovat kasvaneet mielenosoituksiksi ja liikkeiksi. Näitä ajatuksia ovat eri ihmiset sittemmin osanneet hyödyntää, esimerkiksi Donald Trump noustessaan presidentiksi.

2010-luvulla tapahtui myös vahvaa muuta yhteiskunnallista kehitystä. Yhtenä isoimpana teknologian kehitys ja sosiaalisen median aikakausi. Tämä mahdollisti paljon hyvää, kuten uusia mahdollisuuksia ja tietynlaista tasa-arvoistumista. Uudet alustat mahdollistivat kenelle tahansa paikan tuoda omia ajatuksia esiin. Esimerkiksi juuri Soundcloud musiikkialustana on yksi hyvä esimerkki. Kuka tahansa pystyi julkaisemaan sinne musiikkia eikä suurta budjettia tai takana olevaa levy-yhtiötä tarvittu. Musiikkia taas pystyttiin mainostamaan eri sosiaalisen median alustoilla, kuten Twitterissä ilmaiseksi. Samaan aikaan sosiaaliset suhteetkin siirtyivät internetin puolelle. Kaiken hyvän lisäksi aiheutti se uudenlaisen sosiaalisen paineen syntymisen, kun itseään alettiin arvostamaan tykkäyksien määrän perusteella. Samalla ulkonäköpaineet kasvoivat, kun näköpiiriin ilmestyi “täydellisiä” ihmisiä. Myös nettikiusaaminen yleistyi ja valitettavasti kaikki eivät saaneet olla edes kotona rauhassa. Nämä eivät ainakaan helpottaneet kasvavia mielenterveysongelmia.

¹⁵ Statista, 2012.

¹⁶ Leiserson yms. 2019.

¹⁷ Pew Research Center, 2014.

3. PSYKOLOGISEN PAHOINVOINNIN TAUSTOITUS

Oma innostus työhön lähti huolesta mielenterveysongelmien kehityksestä. Ne vaikuttavat merkittävästi yksilön elämään, mutta myös yhteiskuntaamme. Sosiaali- ja terveysministeriö arvioi mielenterveysongelmien kustantavat pelkästään Suomelle yli 11 miljardia euroa vuosittain.¹⁸ Onkin erityisen toivottu suunta, että mielenterveysongelmista puhutaan tulevaisuudessa enemmän, avoimemmin ja niiden oikeilla nimikkeillä, sairauksina. Toisaalta valitettavaa on, että niiden määrät ovat kasvaneet ympäri maailmaa, myös Yhdysvalloissa ja erityisesti nuorilla. Oman työni kannalta onkin tärkeää ottaa lähempään tarkasteluun mielenterveysongelmien kehitys amerikkalaisessa yhteiskunnassa.

3.1 Psykologisen pahoinvoinnin kehittyminen Yhdysvalloissa

Mielenterveyden ongelmien pitkäaikaista kehitystä tarkasteluttaessamme kohtaamme muutaman ongelman. Vaikka mielenterveysongelmia on tutkittu ainakin toisesta maailmansodasta lähtien, niin niiden mittaustavat eivät ole olleet yhtenäisiä ja näin suoraan vertaaminen onkin haastavaa.¹⁹ Myöskin diagnoosit ovat ajansaatossa muuttuneet ja eritoten ennakkoluulot niiden ympärillä. 2000-luvulla kuitenkin huomattiin mielenterveysongelmien tulleen näkyvämmäksi osaksi arkea ja samoihin aikoihin yhtenäinen ja laajempi tilastointi sekä tutkimus yleistyi.²⁰ Selittäviä tekijöitä taustalla on mm. ihmiskäsityksen muutos. Ennen jos näimme alkoholismia olevan osa persoonaa, niin aloimme hiljalleen näkemään syitä sen taustalla ja alkoholismia sairautena.

Masennus on laajasti tunnistettu diagnoosi, joka on sekä yleisempiä sairauksia, että sidoksissa moneen muuhun sairauteen. Sitä onkin seurattu myös suhteellisesti kauemmin kuin monia muita sairauksia, vaikka diagnoosi itsessään on ollut muuttuva. Yhdysvalloissa on tehty 90-luvulta asti kyselyjä eri luokka-asteille, jolla on pystytty hahmottamaan masennuksen oireiden yleisyyttä vuodesta 1991 aina vuoteen 2018 asti sekä miehillä, että naisilla. Kyselyt näyttävät meille, että naisilla oireet ovat laskeneet heilahtelun kautta vuodesta 1991 vuoteen 2007. Keskiarvo masentuneisuustulos laski tällä aikavälillä noin 8.3->7.6. Tästä kasvu kuitenkin kääntyi voimakkaaseen nousuun aina mittausajanjakson loppuun saavuttaen pisteet, 9.18. Miehillä tulokset olivat suhteellisen vakaita vuoteen olleen korkeimmillaan noin 1996 tuloksen ollessa noin 7.9. Tulokset lähtivät voimakkaaseenpahan laskuun 2004 saavuttaen pohjansa 2012, 7.26 pisteellä.

¹⁸ Laisi, 2023.

¹⁹ Frank yms. 2006, 17.

²⁰ Frank yms. 2006, 8.

Tästä lähti samankaltainen nousu kuin naisilla tuloksen ollessa mittausajanjakson lopussa 8.39.²¹ Tuloksista näemme, että 90-luvun alussa koimme tietynlaisen huipun, joka lähti laskuun, kunnes finanssikriisin aikoihin, ja sen jälkeen tulokset lähtivät taas nousuun molemmilla sukupuolilla ja kaikilla luokka-asteilla. Tämän nousun taitumisesta ei valitettavasti ole vieläkään havaintoja.

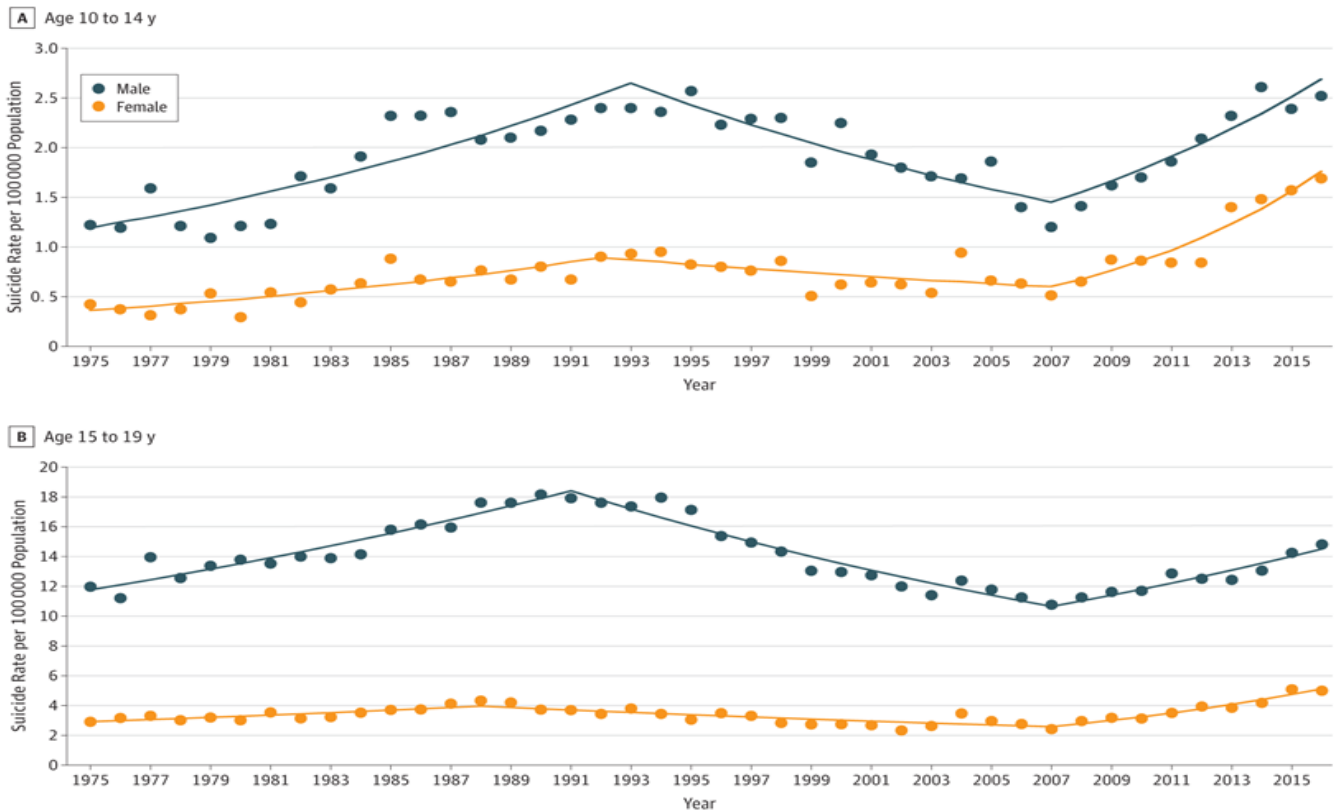
Myös itsemurhien kehitys heijastaa samankaltaista kehitystä nuorten mielenterveysongelmissa. Ne ovat usein se viimeinen tapa päästä irti kivusta. ja tilastoinnista voimme huomata, että ne korreloivat masennuttaneisuuden kanssa.²² Nuorten itsemurhat olivat molemmilla sukupuolilla kasvussa aina vuodesta 1975 saavuttaen huipun 90-luvun alussa tai hieman ennen. Tästä ne lähtivät puolestaan laskuun aina vuoteen 2007, josta alkoikin nopea itsemurhien kasvu. Tämä kasvu on itsessään jatkunut aina vuoteen 2021 ja vielä laskevaa suuntaa ei ole tiedossa. Alla olevasta kuviosta voimme havaita muutaman asian. A) Itsemurhat ovat huomattavasti yleisempiä miespuolisilla ja 15–19-vuotiaalla kuin 10–14-vuotiailla. B) Aiemmin naisten itsemurhien määrä on pysynyt suhteellisesti samankaltaisena ja kasvu, että lasku on ollut hitaampaa, mutta nyt suunta näyttää olevan identtinen. Itseasiassa juuri naisten tekemien itsemurhien prosentuaalinen kasvu on korkeampaa kuin miesten. Tämä voi paljastaa meille tärkeää tietoa ennaltaehkäisyä varten ja syistä.²³ Viivakaavio paljastaa myös kiinnostavaa tietoa siitä, että vaikka masentuneisuusoireisuus on yleisempää naisilla, niin vaikuttaa siltä, että vaikeat tapaukset ovat yleisempiä miehillä.

²¹ Keyes yms. 2019, 989-990.

²² Twenge, 2020.

²³ Curtin yms. 2023.
Ruch yms. 2019.

Kuvio 1. Nuorten, 10–19 –vuotiaiden, itsemurhien kehitys Yhdysvalloissa, 1975–2016

*Lähde: Ruch yms. 2019; Ruch DA, Sheftall AH, Schlagbaum P, Rausch J, Campo JV, Bridge JA: *Trends in Suicide Among Youth Aged 10 to 19 Years in the United States, 1975 to 2016*. JAMA Netw Open. 2019;2(5):e193886. doi:10.1001/jamanetworkopen.2019.3886 .

Jos palaamme ajassa taaksepäin, ennen vuotta 1915 syntyneistä amerikkalaisista 1–2 % sairasti vaikean masennuksen, nykyään arvioitu määrä on jo 15–20 %.²⁴ Mikä on voinut vaikuttaa tähän tulokseen? Varmasti diagnoosien puute, hoidon mahdollisuudet ja yleiset ennakkoluulot ovat vaikuttaneet lukuun, mutta mahdollisesti noin paljon? Ehkä vain yhteiskuntamme on muuttunut ja näin luonut sopivamman kasvuympäristön psykologiselle pahoinvoinnille. Tiedämme, että ihmiset ovat yksinäisempiä kuin ennen. Vuoteen 1957 verrattuna nelinkertainen määrä ihmisiä tuntee itsensä yksinäiseksi. Vertaillessa ihmisten määrää lähipiirissä, jolle aroista asioista voisi puhua on vuoden 1987 kolmen ihmisen keskiarvo vastauksesta laskenut 2004 mennessä alle yhteen ihmiseen. Ihmisten lähipiirin muodostama turvaverkko olisi näiden lukujen perusteella heikentynyt huomattavasti. Tosin ihmiset asuvat vanhemmillaan yhä vanhemmaksi, joka voisi viitata siihen, että perheen kanssa vietetään enemmän aikaa.²⁵ Näiden lisäksi myös jo niin ehkäpä pieneltä asialta kuulostava asia, kuin yöunien pituus on laskenut viimeisen kahden vuosikymmenen aikana.

²⁴ Twenge, 2014, 129-130.

²⁵ Twenge, 2014, 130-136.

Nykyään tiedämme unihäiriöiden korreloivan masennuksen kanssa.²⁶ Paljon muutoksia on siis tapahtunut, jotka voisivat selittää psykologisen pahoinvoinnin suunnan muutosta.

Ylipäätään paljon muutoksia on siis tapahtunut, jotka mahdollisesti omaavat oman vaikutuksensa psykologisen pahoinvoinnin kehityssuuntaan. Petteri Pietikäinen tuo tekosessaan Hulluuden historia esiin, kolme olennaista syytä mielenterveysongelmien kasvuun; luokittelun muutos ja harmaan alueen kasvu, päihteiden käytön kasvu ja muutos, sairauden lietsonta.²⁷ Lietsonta viittaa siihen, kuinka meille yhä herkemmin kerrotaan olevamme sairaita ja kuinka ympäristömme on täyttynyt yhä laajemmin mielenterveysongelmista ja se ikään kuin tarttuu.²⁸ Toisaalta miten tämä vaikuttaa yksilöön, tuskin tilannetta ja ihmisten pahoinvointia auttaa se, että se selitetään ihmisten herkkyydellä. Ehkä olisi parempi selvittää miksi ihmiset ovat herkempiä. Miksi meillä on tarve selittää omaa käyttäytymistä ja tunnetilaa diagnoosilla. Ihminen ei ole diagnoosinsa, mutta se luo turvaa. Kun ihminen tuntee, että ei sovi yhteiskuntaan tai sen raameihin, niin se voi vaan ennestään kasvattaa pahoinvointia. Diagnoosi voi tarjota selityksen, syyn miksi minä en sovi joukkoon.²⁹ Taas musiikki voi juuri toimia päinvastoin. Se voi auttaa huomaamaan, ettei ole yksin, olet osa joukkoa.³⁰

3.2 Mitä tiedämme mielenterveysongelmien heijastumisesta musiikkiin

Yhteiskunnallinen tilanne ei aina heijastu artistiin, mutta se heijastuu aina musiikkiin. Tässä tapauksessa tarkoitan musiikilla juuri laajempaa ilmiötä, kokonaisuutta, mitä yksittäiset kappaleet ja artistit ilmentävät. Jos yhteiskuntamme on kasvavasti masentunut ja itsetuhoinen, ei ole ihmeellistä huomata, että juuri näitä käsittelevät artistit, bändit, kappaleet ja albumit saavat huomiota. Ne tuovat jo aikaisemmin mainitun turvan tunteen, en ole yksin. Me esimerkiksi tiedämme, että mielenterveyteen viittaava sanasto on kasvanut huomattavasti rap-musiikissa ja juuri suosituissa kappaleissa.³¹ Rap/Hip hop genrestä on myös muodostunut yksi kuunnelluimmista erityisesti nuorten keskuudessa ja ylipäätään varsinkin USA:ssa pitää vaihtelevasti kärkisijoja suosituimmista genreistä.³² Rap/Hip Hop on siitäkin kiinnostava genre, että se on ns. ”aloittelija” ystävällinen genre. Aloittaakseen genren musiikin tekemisen ei tarvitse suurta levy-yhtiötä taustalle, bändiä tai suurta määrää rahaa vaan pelkkä tietokone, että mikki voi olla jo tarpeeksi. Moni suosittu artisti onkin aloittanut musiikin tekemisen kaverinsa kanssa huoneessaan ja noussut omalla työllään

²⁶ Keyes, yms. 2019, 993.

²⁷ Pietikäinen, 2013, 393.

²⁸ Pietikäinen, 2013, 394-395.

²⁹ Pietikäinen, 2013, 397.

³⁰ Savage, yms. 2021.

³¹ Kresovich yms. 2021.

³² Susic, 2023.

huipulle. Näin heidän musiikkinsa edustaa enemmän omia ajatuksiaan, eikä sitä minkä levy-yhtiö ajattelee menestyvän ja tuottavan. Rap/Hip hop omaa itsessään useita alalajeja ja on hyvä huomata, että XXXTENTACIONIN voidaan nähdä edustavan Soundcloud-eraa, joka omasi kiinnostavia yhtymäkohtia juuri Nirvanan edustamaan grungeen. Molemmat, vaikkakin lyhytikäisiä, olivat erityisen suosittuja nuorten keskuudessa ja edustivat omalla tyylillään yhteiskunnallista tilannetta ja sitä mitä ihmiset ajattelivat ja juuri tämä on nähdäkseni salaisuus menetykseen. Genreistä ja näin artisteista muodostui oman aikakautensa nuorten mielenterveysongelmien heijastumapinta.

Tähän kohtaan on hyvä ottaa huomioon, että tutkimuksien löytäessä yhtenäisyyksiä eri genren ja epäsosiaalisen käyttäytymisen, itsemurha-alttiuden ja huumeiden käytön välillä, niin ne eivät pidä musiikkia selittävänä kausaalisenä tekijänä. Musiikin ja musiikkimieltymyksen sidos näyttääkin rakentuvan emotionaaliseen statukseen. Esimerkiksi veteraanit käyttävät musiikkia käsitelläkseen omia mielenterveysongelmia.³³ Musiikki heijastumapintana ja terapiamuotona ei rajoitu siis pelkästään nuoriin, vaan sen hyöty on laajemmin tunnistettu. Rajallinen määrä tutkimuksia on löytänyt korrelaatiota musiikkimieltymysten ja mielenterveydellisen tilan välillä.³⁴ Kuitenkin näyttää olevan selvää, että musiikki ei ole syy mielenterveysongelmiin vaan musiikkimaku pikemminkin on ”seuraus” niistä.

4. ARTISTIEN ESITTELY

4.1 Nirvana, Kurt Cobain

Kurt Cobain on toinen Nirvanan perustajajäsenistä, bändin laulaja-kitaristi, yhtyeen sanoittaja, sekä yhtyeen kasvot. Avatessamme Nirvanan musiikkia sanoitusten pohjalta on merkityksellistä myös avata sanoitusten takaa löytyvää henkilöä ja hänen elämäänsä, jotta saamme syvemmän kosketuksen kirjaimien merkityksestä. Olennaista ei kuitenkaan ole kertoa hänen elämänsä, vaan luoda lukijalle kuva, spektri, joka voi tuoda uudenlaista näkökulmaa, syvyyttä kappaleisiin.

Kurt Donald Cobain (20.2.1967-5.4.1994) oli viidennellä luokalla, kun hänen vanhempansa erosivat ja hän onkin nostanut tämän olevan merkittävin tapahtuma hänen lapsuuttaan ymmärtäessään ja olevan se hetki, jolloin hänen angstinsa myös alkoi. Kurt on itse sanonut, että vanhempien eroon on

³³ Baker yms. 2008.

³⁴ Baker yms. 2008.

kiinnitetty liikaa huomiota, mutta tapahtumalla on selkeästi ollut merkitystä ja ulospäin suuntautuneesta lapsesta alkoi muuttua sulkeutuva ja joukkoon vaikeasti sopeutuva. Hän muutti usein ja tällä, että erolla oli vaikutusta nuoren lapsen juurtumiseen ja kiintymiseen. Hän sai lyhyesti lääkitystä ADHD:seen, mutta on mahdollista, että hänen oireilunsa oli jo diagnosoimattomasta masennuksesta johtuvaa, jota esiintyi hänen suvussaan.³⁵

Eräs toinen merkittävä tapahtuma, joka mielestäni tuo mielenkiintoisella tavalla Kurt Cobainin tajuntaa esiin, liittyy hänen epäselväänkin seksuaaliseen kohtaamiseen kehitysvammaisen naisen kanssa. Tapahtuma aiheutti hänessä itseinhoa, ja johti tilanteeseen, jossa hän yhdisti seksin häpeään. Häpeää ja itseinhoa hän koki, koska hän näki tilanteessa käyttävän hyväksi toista osapuolta. Kurt Cobain itse kertoi tilanteen johtaneen poliisin kuulusteluun, mutta tilanteesta ei löydy poliisin dokumentteja, eikä perhe tai ystävät muista tämänlaista tapahtumaa. Tapahtuma itsessään on epäselvä. Kuitenkin kirjassa “Kurt Cobain and Nirvana: the complete illustrated history“ (Earles yms. 2016) tuodaan esille sen nostavan esille kaksi eri puolta Kurt Cobainista. Cobainilla on kyky tarrautua ja kasvattaa tapahtumiaan pään sisällä niin, että ne saavat jopa novellistisia piirteitä. Hän on tarinankertoja ja tämä on sanoittajalle oleellista. Tapahtuma nostaa esiin, myös hänen itsetuhoista puoltaan. Hän nimittäin alkoi kirjoittamaan päiväkirjaansa itsetuhoisia ajatuksia tapahtumasta johtuen.³⁶ Hän ei saanut hoitoa masennukseensa eikä käynyt kuraattorilla, vaan alkoi purkamaan oloansa sanotuksiin ja musiikkiin. Musiikki oli siis hänelle tapa purkaa tunteitaan.³⁷ Tämä johti Nirvanan syntyyn, musiikin murrokseen ja tarinan alkuun.

Artistin elämää ei kuitenkaan voi tiivistää vain pariin nostoon ja tämän tiedostaminen on tärkeää. Varsinkaan kun ne kohdistetaan tarkoituksella negatiivisiin kertomuksiin. Tutkimuksen aiheen näkökulmasta näen kuitenkin tarpeelliseksi nostaa negatiivisia kokemuksia, jotka voivat kertoa tekijöitä artistin mielenterveysongelmien taustalta tai niiden seurauksia. Jokaisen elämään mahtuu varmasti matalampia hetkiä, mutta niiden rinnalla on onnistumisia ja positiivisia tekoja. Kurt Cobainkin muistetaan pääasiallisesti muista asioista kuin edellä avatuista.

Kurt Cobain oli ja on kasvot Nirvanalle, bändille, joka nousi kansainväliseen suosioon ja samalla aikansa tuotoksen, grungen keulakuvaksi. Bändi myös itsessään nousi kuvastamaan aikansa nuorten ongelmia ja ajatuksia. Musiikillisesti lahjakkaana Cobain kirjoitti useita menestyviä kappaleita,

³⁵ Earles yms. 2016, 14.

³⁶ Earles yms. 2016, 14.

³⁷ Earles yms. 2016, 15.

jotka yhä nykyään keräävät kuukausittain miljoonia kuuntelijoita. Nirvana onkin kaikkien aikojen menestyneimpiä yhtyeitä, joka jaksaa kiinnostaa yhä 2020-luvulla. Yhtye jätti pysyvän vaikutuksen musiikkialaan ja on inspiroinut useita eri artisteja. Yhtenä heistä tutkimukseni toista artistia, XXXTENTACIONIA.³⁸ Nirvanan musiikki on myös tuonut jo vuosikymmeniä mielenterveysongelmista kärsiville tukea, tunteen, että eivät ole yksin ja lohtua.

5.4.1994 27-vuotias Kurt Cobain oli tehnyt itsemurhan omassa asunnossaan oltuaan ensin kadoksissa. Hänen veressänsä oli yliannostus heroiinia ja hän oli ampunut itseään haulikolla. Kuolema herätti laajasti kansainvälistä huomiota.

“Friends began to notice Cobain’s differentness. “I’m going to be a superstar musician, kill myself, and go out in a flame of glory,” he told one friend when he was Fourteen.”³⁹

4.2 XXXTENTACION

Jahseh Dwayne Ricardo Onfroy (23.1.1998-18.6.2018), joka tunnetaan artistinimellään XXXTENTACION, oli yhdysvaltalainen artisti, joka nousi suosioon Soundcloud musiikkialustan, jopa räjähdysmäisen kasvun aikakaudella.⁴⁰

Myös Onfroy omasi omat ongelmansa vanhempiensa kanssa. Hänen isänsä oli aktiivisesti läsnä, kunnes Onfroy oli kymmenen, jolloin hänet tuomittiin yhdeksäksi vuodeksi vankilaan huumekaupasta. Isänsä tuomio jätti jälkeensä tyhjän olon, ja sillä oli suuri vaikutus hänen elämäänsä. Hänen äitinsä teki taas pitkää päivää, joka johti siihen, että Onfroy alkoi ongelma käyttäytymään saadakseen huomiota, oli se sitten edes huutoa. Hän kiersikin lastenvahdilta toiselle, mutta tämänkaltainen ei ollut kuitenkaan poikkeuksellista alhaisen tulotason

³⁸ Reiss 2020, 52.

³⁹ Earles yms. 2016, 15.

⁴⁰ Englanniksi kutsuttu, Soundcloud-Era oli ajanjakso noin 2015–2019, jolloin musiikkialustalta nousi useita uusia artisteja koko kansan tietoisuuteen ja joista useilla on yhä nykyään kuukausittain miljoonia kuuntelijoita. Soundcloud on tunnetusti rap ja hip hop artistien suosiossa. Kappaleet olivat usein omakustanteisia ja niissä viehätti usein niiden kokeilullisuus ja raakuus/keskeneräisyys, jotka tekivät niistä uudenkuuloisia.

yksinhuoltajaperheessä. Lopulta hänet kuitenkin heitettiin ulos kotoaan ilmeisesti käyttäytymisensä vuoksi ja asettui 13-vuotiaana asumaan pidempiaikaisesti isoäidilleen. Ulosheitosta piittaamatta on tärkeää huomioida, että hän rakasti äitiään, ehkä juuri siksi hänen oli niin tärkeä saada edes jotain huomiota. Onfroyn perhesuhteet ovat monimutkaiset. Hänen perheensä oli ilmeisesti välirikkoinen ja hän koki vastuuta pitääkseen sen kasassa.⁴¹

Jahseh Onfroyn elämä on vaikea tarina kertoa. Se on tapahtumarikas, täynnä surua, menestystä, iloa, mutta hänen väkivaltainen ja rikollinen tausta oli myös tärkeässä, että isossa roolissa, jota olisi jo pelkästään eettisistä syistä ongelmallista jättää kertomatta.⁴² Mietittyäni mitä kerron Onfroyn elämästä, päädyin haluamaan tuoda esiin tarinan hänen pahoinpitelysyytteensä takaa. Tämä oli käännteentekevä hetki hänen urallansa ja saattoi hänet suuren yleisön tietoisuuteen. Lisäksi se kertoo hänen henkisistä ongelmistaan, jotka ovat tärkeässä roolissa tutkimuksen kannalta.

2016 Onfroy pahoinpiteli tyttöystävänsä Geneva Ayalan tunnistamattomaan kuntoon. Hän oli aikaisemminkin kohdistanut väkivaltaa Genevaan, mutta tällä kertaa se oli erilaista. Kuvailussa mainitaan hänen vaikuttaneen halunneen vahingoittaa Genevaa peruuttamattomasti. Väkivalta johti Genevan keskenmenoon ja Onfroyta vastaan nostettiin pahoinpitely syyte, hänen kiistäen kaiken. Tapaus päättyi kansallisiin uutisiin saakka ja lisäsi huomiota hänen ympärillään ja johti 2015 vuonna julkaistun Look at Me! kappaleen räjähdysmäiseen huomioon 2017, ja toisinkuin voisi ajatella, hänen suosionsa kasvuun. Vaikka Geneva nosti Onfroyta vastaan syytteen, he jatkoivat toistensa tapailua. Onfroyn tilannetta tuomion osalta pidettiin epävarmana. Kuoleman johdosta ne jäivätkin tähän tilaan, kun kuukausi kuoleman jälkeen ne hylättiin.⁴³ Geneva itse kommentoi olevansa murtunut kuolemasta ja kuvaili Onfroyta väärinymmäretyksi. Heillä oli riitansa, mutta he rakastivat toisiaan. Jätänkin lukijalle vapauden tehdä omat johtopäätöksensä.⁴⁴

Vaikka Onfroy kärsi omista ongelmistaan ja hän satutti muita omilla teoillaan, olisi väärin hylätä ja olla mainitsematta hänen hyviä tekojaan. Yhtenä tällaisena oli hänen elämänsä aikana aloittama hyväntekeväisyysprojekti, "Helping Hand Challenge". Ideana oli kannustaa hänen omaa fanikuntaansa positiivisiin tekoihin, kuten vapaaehtoistoimintaan tai lahjoituksiin, mutta hän osallistui myös omilla toimillaan projektiin. Vielä tänä päivänä sosiaalisesta mediasta löytyy video,

⁴¹ Reiss, 2020, 1-10.

⁴² Reiss, 2020, 261.

⁴³ Reiss, 2020, 221.

⁴⁴ Reiss, 2020, 136-149.

jossa hän lahjoittaa pakettiautollisen tavaraa, kuten Playstation 4 pelikonsoleita, tietokoneita ja pehmoleluja SOS-lapsikylään Etelä-Floridassa. Hänen läheistensä mukaan hän teki myös paljon hyväntekeväisyyttä julkisuuden ulkopuolella.⁴⁵ Kuitenkin hänen merkittävämpänä tekonaan korostuu hänen jättämänsä jälkensä maailmaan. Eldar Chamokov osaa kertoa tämän hyvin Jonathan Reissin kirjoittamassa ”Look at Me! The XXXTENTACION Story” kirjassa. Hän ylläpitää foorumia artistin venäläisille faneille ja hänen musiikkinsa ystäville. Kyseisellä foorumilla oli 2020 yli puoli miljoonaa käyttäjää. Venäjällä on paljon köyhyydestä kärsiviä ja moni nuori kokee vaikeuksia, kuten työttömyyttä, niukkuutta ja Eldar kertoo jopa kolmen viidestä kärsivän masennuksesta. Floridalaisesta artistista tuli jopa toisella puolella palloa eläville venäläisille nuorille eräänlainen merkityksen lähde. Onfroy ei tuonut rahaa tai töitä, mutta toi toivoa. Eldar sanookin tämän toivon olleen monelle venäläiselle nuorelle merkittävää, jotain mihin tarttua ja tuoneen uskoa elämään.⁴⁶ Onfroy vaikuttikin omalla musiikillaan ihmisiin ympäri maailmaan ja auttoi monia selviämään arjesta. Hänen vaikutustaan kuvaavat mm. useat muistomerkit ympäri maailmaa, joita löytyy mm. Latviasta ja Liettuasta.⁴⁷

18.6.2018 Onfroy oli moottoripyöräostoksilla setänsä ja Louis Vuitton olkalaukun kanssa, joka sisälsi 50 tuhatta dollaria. Liikkeestä lähtiessään katumaasturi pysäytti heidät portilla ja aseistautuneet miehet nousivat ulos aikeinaan artistin ryöstäminen. Onfroy pistäessä hyökkääjille vastaan, tilanne päättyi laukauksiin ja 20-vuotiaan artistin kuolemaan.⁴⁸

*“When I turned 13, I blew out my candles, my wish was to be dead at the age of 18” 11.12.16,
lainattu XXXTENTACIONIN twiittaus*

5. KAPPALEIDEN VALINTOJEN PERUSTELU

Pyrin valitsemaan molemmilta kappaleita, jotka teemallisesti tai muulla tekijällä vertautuisivat keskenään. Niiden ei tarvinnut kertoa samaa tarinaa, mutta halusin nähdä miten kaksi eri artistia eri ajoilta pystyvät muodostamaan kappaleita, jotka omaavat keskinäisyyksiä, mutta silti kertovat omaa

⁴⁵ Reiss, 2020, 216-217.

⁴⁶ Reiss, 2020, 237-238.

⁴⁷ Reiss, 2020, 237-238.

⁴⁸ Reiss, 221-225.

tarinaansa. Itseäni kiinnosti mitä pystyisin löytämään kappaleiden sanoituksia lähilukuisessani. Vertautumalla kappaleita muodostin kolme eri luokkaa, jotka seuraavaksi perustelen.

Ensimmäiseksi valitsin heiltä heidän läpimurtohittinsä, *Nirvana-Smells Like Teen Spirit* ja *XXXTENTACION-Look at Me!*. Pidän tätä luonnollisena lähestymistapana, koska molemmat kappaleista omaavat omanlaisen kapinallisen energian ja toivat heidät suuren yleisön tietoisuuteen. Nirvanan kappaleessa *Smells Like Teen Spirit* keskityn kappaleen sanoituksiin, mutta poikkeuksellisesti XXXTENTACIONIN kappaleessa *Look at Me!* keskityn puolestaan kappaleen energiseen puoleen. Kappale nimittäin omaa yksinkertaiset itseään toistavat sanoitukset, jotka eivät itsessään omaa analysoitavaa arvoa, vaan kappaleen viehätys ja luonne on itse sen energiassa.

Kuunnellessani läpi Nirvanan tuotantoa, nostin *Lithiumin* paperille yhdeksi vaihtoehdoksi, johon palasin myöhemmin. Käydessäni sanoja läpi nousi kappaleen teema silmille. Se on tarina miehestä, jonka naisystävä menehtyi.⁴⁹ Kappaleessa esiintyy myös teemoja, kuten uskonto ja itseinho, että mielenterveysongelmat. Tarina muistutti itseäni XXXTENTACIONIN kappaleesta *Jocelyn Flores*, mikä kantaa hänen ystävänsä nimeä, joka menehtyi tehtyään itsemurhan. Kappaleessa Onfroy avaa omia tuntemuksia tapahtuneesta. Molemmat kappaleet antavatkin mielenkiintoisen lähtökohdan vertailla yhtenäistä teemaa.

Päädyin vielä valitsemaan molemmilta kappaleet, jotka käsittelevät parisuhdetta ja sen ongelmia. Nirvalta päädyin valitsemaan heidän kolmannelta ja viimeiseltä studioalbumilta *Utero*, heidän ensimmäisen sinkkunsä, *Heart-Shaped Box*. Kappale käsittelee parisuhteen piileviä ongelmia, kun toinen tuntee voimakkaammin, kuin toinen. XXXTENTACIONILTA päädyin valitsemaan kappaleen *ALONE, PART 3*, joka puolestaan kertoo rakkauden löytämisen mahdottomuudesta ja yksinäisyydestä. Molemmat kappaleet kertovat omalla tavallaan vastakäiun puutteesta eri tilanteissa. Kappaleissa heijastuu myös yhteiskunnallisen tilanteen muutos, joka oli olemassa jo Onfroyn kirjoittaessa kappaleita. Nimittäin parisuhteiden väheneminen ja yksinäisyyden lisääntyminen 90-lukuun verrattaen.⁵⁰

Kappaleiden sanoitukset muuttuvat mm. melodian ja tahdin myötä. Täyden kokemuksen saamiseksi suosittelenkin kuuntelemaan kappaleet lukiessasi analyysjä läpi.

⁴⁹ Huber, 2021.
⁵⁰ Fry yms. 2021.

6. KAPPALEIDEN ANALYYSI

6.1 Smells Like Teen Spirit

Smells Like Teen Spirit oli Nirvanan toisen studioalbumin Nevermind johtava single ja se julkaistiin suurelle yleisölle 1991.⁵¹ Se oli Nirvanan läpilyönti albumin läpilyönti kappale ja toi bändin suuren yleisön tietoisuuteen. Cobain kuvaili suosiota niin nopeaksi, että ei oikein osannut edes käsitellä sitä.⁵² Sen lisäksi, että kyseessä on Nirvanan suosituin kappale, on se nimetty myös lyhyehkö kestoisen, mutta suosituksen grungen anthemiksi/hymniksi.⁵³ Cobain itse sanoi kirjoittaessaan kappaletta, että hän yritti luoda kaikkien aikojen poppi kappaleen kopioiden Pixies yhtyettä. Bändi ei pitänyt kappaletta hittinä eikä sitä tehty radiolevitystä varten. Nirvana onnistuikin osin vahingossa luomaan jotain suurta ja suosittua. Niin suosittua, että se alkoi häiritä Cobainin mielipidettä kappaleesta ja kappaleen soittaminen oli jopa raskasta.⁵⁴

Smells Like Teen Spirit on viestiltään monitulkintainen ja on saanut herätettyä erilaisia ajatuksia kuulijoissa. Suosituimpana kantavana teemana, mitä Kurt Cobain on itse vaikuttaneen tukeneensa, pidetään kappaleen pilkanneen ideaa vallankumouksesta. Toisena tulkinta on pidetty kappaleen kertovan seksin pelosta ja erityisesti neitsyyden menettämisestä. Joka tapauksessa kappale pitää sisällään teeman, jossa henkilö ei halua olla tekemisissä kummankaan kanssa, sillä hänellä itsellään on apaattinen ja kyyninen asenne.⁵⁵

*Kuuntelijat Spotifyssa 19.9.2023-1 744 624 759*⁵⁶

*Load up on guns, bring your friends
It's fun to lose and to pretend
She's over-bored and self-assured
Oh no, I know a dirty word*

*Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello*

*With the lights out, it's less dangerous
Here we are now, entertain us
I feel stupid and contagious
Here we are now, entertain us*

⁵¹ Kappaleen nimi tulee hänen ystävänsä kirjoitettuaan Cobainin seinälle "Kurt smells like a teen spirit" viitaten suosittuun deodorantti brändiin.

⁵² Fricke, 1994.

⁵³ Tearle, 2023.

⁵⁴ Fricke, 1994.

Azerrad 2013, luku 10.

⁵⁵ Tearle, 2023.

⁵⁶ Nirvana, Spotify 2023.

*A mulatto, an albino
A mosquito, my libido
Yeah
Hey
Yay*

*I'm worse at what I do best
And for this gift I feel blessed
Our little group has always been
And always will until the end*

*Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello*

*With the lights out, it's less dangerous
Here we are now, entertain us
I feel stupid and contagious
Here we are now, entertain us*

*A mulatto, an albino
A mosquito, my libido
Yeah
Hey
Yay*

*And I forget just why I taste
Oh yeah, I guess it makes me smile
I found it hard, it's hard to find
Ooh well, whatever, nevermind*

*Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello, how low
Hello, hello, hello*

*With the lights out, it's less dangerous
Here we are now, entertain us
I feel stupid and contagious
Here we are now, entertain us*

*A mulatto, an albino
A mosquito, my libido*

*A denial
A denial
A denial
A denial*

*A denial
A denial
A denial*

A denial
*A denial*⁵⁷

Load up on guns, bring your friends on muodostunut jopa ikoniseksi säkeeksi, joka usein yhdistetään vallankumoukseen tai sen kutsuun. Aseen referenssi voidaan olettaa olevan idiomi, joka yhdistettäisiin huumeiden käyttöön, “getting loaded”. Nirvana onkin käyttänyt Top of the Pops esityksessään vaihtoehtoisia sanoituksia “Load up on drugs”.⁵⁸ Huumeiden käyttöön viittataan myös säkeessä, *And I forget just why I taste, Oh yeah, I guess it makes me smile*. Piikitäessään ihmiset kykenevät maistamaan huumeet suussaan ja juuri maistaminen vaikuttaakin olevan viittaus huumeiden käyttöön ja sen kyseenalaistamiseen. Säkeistössä on sisällään korostettu tiedostettu ristiriitaisuus, mutta myös tietty ajatus huumeiden tuottamasta helpottavasta vaikutuksesta, jolla käyttö perustellaan.⁵⁹

It's fun to lose and to pretend, viittaa mahdolliseen mielentilaan, jossa suru peitetään maskilla ja esitetään hyvinvoipaa.⁶⁰ Säettä voi myös tulkita vallankumouksen pilkkaamisen kautta. Kerrotaan tarinaa oman edun mukaisesti ja annetaan ymmärtää, kuinka ollaan valmiita vallankumoukseen. Monitulkintaisuus korostuu myös siinä, kuinka tämän voidaan nähdä liittyen neitsyyden menettämiseen, *fun to lose*. *To pretend* kuitenkin viittaisi kaiken jäävän vain puheen ja esityksen tasolle. Esittämällä haetaan roolia tai tunnetta joukkoon kuulumisesta.⁶¹

I feel stupid and contagious pilkkaa myös ideaa vallankumouksesta. Kurt itse tunsi kuinka hänen ja hänen bändinsä päälle luotiin painetta ja odotuksia vallankumouksen aloittamisesta teollisesti ja suunnitelmallisesti tuotettua musiikkia vastaan. Kurt itse tunsi idean pakotettuna ja tyhmänä. Ja hän koki itsensä jonain, jonka ei pitäisi olla tässä asemassa. Kirjoittaessaan Kurt kokee ristiriitaisia ajatuksia sillä, vaikka kappale pitää sisällään pilkkaa ja sarkastista ajatusleikkiä vallankumousta ja sen ajamista kohtaan, niin hän samalla omaksuu ideaa ja myöntää sen itsessään olevan mukava ajatus.⁶²

Kyynisen ja apaattisen asenteen lisäksi tietynlaista epävarmuutta on kappaleesta havaittavissa. *With the lights out, it's less dangerous* itsessään viittaa pimeyden tuomaan turvallisuuden tunteeseen.

⁵⁷ Nirvana, Musixmatch, Smells Like Teen Spirit.

⁵⁸ Nirvana, Genius, Smells Like Teen Spirit.

⁵⁹ Nirvana, Genius, Smells Like Teen Spirit.

⁶⁰ Nirvana, Genius, Smells Like Teen Spirit.

⁶¹ Tearle, 2023.

⁶² Azerrad 2013, luku 9.

Säkeen on viitattu meinaavaan ensimmäiseen kertaan ja neitsyyden menettämiseen, mutta itse näkisin sen mahdollisesti myös viittaavan tietynlaisen näkymättömyyden omaksumiseen.⁶³ *Smells Like Teen Spirit* sisältää nimittäin sanoituksissaan seuraavan säkeen *Here we are now, entertain us*. Kappaleen ulkopuolella kyseinen säe omasi paikan Kurt Cobainin keskustelunavaajana, jos tunsi olonsa tylsistyneeksi juhlissa, johon hänet oli kutsuttu. Kontekstissa tämä kuitenkin viittaisi todennäköisemmin Nirvanan faneihin ja kuinka he vaativat viihdyttämistä.⁶⁴ Näkymättömissä olo toisi tietynlaista turvaa viihdyttämisen vaatimiselta ja raskaalta huomiolta. Toisaalta näkymättömissä on helppo huudella ja asioiden jättäminen puheen tasolle on helpompaa kuin puheiden toteuttaminen. Näin säe voisi olla jatkumoa myös vallankumouksen pilkkaamiselle.

Vaikka Nirvanalla on jo ennen heidän läpimurtokappaleensa julkaisua kuuntelijoita, niin Kurt tuntee omista taidoistaan epävarmuutta. *I'm worse at what I do best, And for this gift I feel blessed*. Säkeessä tiedostetaan muiden tekevän paremmin asioita, missä hän itse on lahjakas ja tämä masentava tunne peitotaan ironialla.⁶⁵ *I found it hard, it's hard to find, Ooh well, whatever, nevermind* tuo myös esiin kertojan apaattista ja kyynnistä asennetta.⁶⁶

Kappaleessa *Smells Like Teen Spirit* Kurt Cobain leikittelee ideaa vallankumouksesta, mitä hän kokee muiden jopa vaativan häneltä. Sanoituksissa välittyy hänen ristiriitaiset ajatuksensa, kuinka hän pitää ideaa hienona, mutta samalla tyhmänä. Tämä ristiriitaisuus välittyy läpi kappaleen mm. ironian avulla, muiden odotusten esille tuonnilla, kyseenalaistamisella, mutta myös apaattisella ja kyynisellä asenteella ja näiden eräänlaisena hyväksymisenä. Sama ristiriitaisuus näkyy myös kappaleen monitulkintaisuudessa. Onko kyse oman sukupolven asenteiden ja itseaiheutettujen ongelmien pilkkaamisesta, omien ajatusten ristiriitaisuuksista vai onko kappaleella tarkoitus edes olla sanomaa. Tämä jääkin Kurt Cobainin menehtymisen jälkeen tulkinnan tasolle. Kuitenkin varmaa on kappaleen saavuttama valtava menestys. Kappaleeseen samaistui myös aikansa sukupolvi, joka otti sen omakseen, oli se kappaleen tarkoitus tai ei.

⁶³ Tearle, 2023.

⁶⁴ Nirvana, Genius, *Smells Like Teen Spirit*. Fricke, 1994.

⁶⁵ Nirvana, Genius, *Smells Like Teen Spirit*.

⁶⁶ Tearle, 2023.

6.2 Look at Me!

Look at Me!, kappale minkä on verrattu olevan uuden sukupolven Smells Like Teen Spirit. Ei todellakaan mikään matalan profiilin vertauskuva, joten miksi näin? Vastatakseni kysymykseen on tärkeää avata kappaleen taustaa.

17-vuotiaan XXXTENTACION kappale julkaistiin 30.12.2015. Kappale itsessään ei saavuttanut suurta suosiota kuin vasta 2017, kun Jahseh Onfroyta kohtaan nostettiin syyte perheväkivallasta ja kontroversaalisuus ja puhe hänen nimensä ympärillä kasvoi niin suureksi, että se noteerattiin kansallisissa uutisissa. Kuten usein käykin, ei negatiiviset uutiset tappaneet hänen uraansa vaan synnyttivät sen. Yhtäkkiä "Look at Me!", muiden hänen kappaleidensa joukossa räjähti suosiosta. Miljoonia ja miljoonia uteliaita korvia ja silmiä pyöri hänen tuotantonsa ympärillä ja hetkessä, kappale, joka vaati huomiota, oli onnistunut tehtävässään.

Kappale ei ainoastaan avannut uraa XXXTENTACIONILLE, vaan oli myös yksi käännteentekevästä hetkistä Soundcloud-eran suosiossa. Ihmiset alkoivat innostua yhä laajemmin tästä ilmiöstä ja yhä useampi hänen vanhemmista kappaleistaan sai ennätysmäärän kuunteluja. Samalla myös puhe useiden muiden artistien kohdalla kasvoi, yhä useampi alkoi itse tuottamaan musiikkia Soundcloudiin ja liekki kasvoi ennestään. Samanlailla kuin Kurt Cobain ja Nirvana olivat synnyttäneet grungen suosion, niin nyt 19-vuotias XXXTENTACION Floridasta oli yksi Soundcloudin kasvoista. Musiikissa alkoi nousta yhä suosittumaksi mielenterveysongelmia, masennusta, vihaa, ylipäättään vahvoja tunteita käsittelevät sanat, joka samalla omasi ylpeästi ja häpeilemättä särön, raa'n ja keskeneräisen tunteen. Tämä oli jotain mitä suunnitelmallisesti, yllätyksettömät ja hittejä tavoittelevat levy-yhtiöt eivät pystyneet tarjoamaan. Lisäksi se edusti laajemmin nuoren sukupolven ajatuksia ja tunteita.

Sosiaalisen median aikakaudella yksinäisyys on vain kasvanut, kontaktit ovat siirtyneet nettiin ja sosiaaliset taidot heikentyneet. Nuoret kokevat olevan historiallisen yksinäisiä ja psykologisesti pahoinvoivempia. "Look at Me!" ei pyydä, se käskee antamaan huomiota, ja tämä on sukupolvinen kokemus ajassa, missä ihmiset arvottavat itseään saatujen tykkäyksien määrällä.⁶⁷ Kappale ei omaa monimutkaisia sanoja, ja sen melodiakin on sämplätty⁶⁸, se on kaikessa yksinkertaisuudessaan huomion hakua.⁶⁹ Kappaleen sanoitukset ovat täynnä viittauksia seksiin, rahaan, aseisiin, kalliisiin

⁶⁷ Reiss, 2020.

⁶⁸ Sämpläyksessä otetaan toisesta kappaleesta ääninäyte, joka liitetään omaan kappaleeseen usein toistuen.

⁶⁹ Reiss, 2020, 36.

tavaroihin ja päihteyksiin, asioihin millä ihmisillä on tapana ylpeillä saadakseen huomiota ja näyttääkseen miksi minä olen arvokas ja huomion arvoinen. Kurt Cobainin pilkatessa ”Smells Like Teen Spirit” huomion hakua, niin tässä se on häpeilemätön ydin.

“Here we are now, entertain us” kantaa säkeinä samaa energiaa kuin “Look at me, fuck on me”. Molemmat ovat itsessään itsekeskeisiä, mutta ne ovat aikansa luomuksia ja edustavat laajemmin oman aikansa sukupolveaan ja sen tunteita. Tosin molemmat kappaleista ovat myös vahvasti itsetietoisia, että ironisia ja ovat kuin läpsäisy vanhempien sukupolvien poskelle. Niiden suosio ei perustu siihen, että ne kappaleet itsessään edustavat sukupolvea, vaan suosio perustuu siihen, että se kokoaa tunteet pakettiin omaksuen sen, joka kuvastaa miten muut, kuten vanhemmat sukupolvet näkevät heidät.⁷⁰

Kuuntelijat Spotifyssa 19.9.2023-1 289 999 247⁷¹

6.3 Lithium

Nevermind albumin kolmas single ja viides raita, Lithium on kappale, jossa Kurt Cobain kertoo keksimäänsä tarinaa miehestä, jonka naisystävä menehtyi maustaen sanoituksia omalla elämäkokemuksellaan.⁷² Itse kappaleen nimi viittaa lääkkeeseen, jolla hoidetaan, kaksisuuntaista mielialahäiriötä.⁷³ Tarinankerronnassa tulee esille sen vaihteleva tunnetila ja sanoitukset. Ilmapiiri on selkeästi aaltoilevaa ja vaihtelevaa, että kertojan henkinen epävakaus tulee selkeästi esiin. Kappaleessa mies löytää uskonnosta tukea omaan tuskaansa. Kuten lääkkeet, uskonto on myös monelle arjessa se tukeva ja pelastava tekijä. Kertojalle uskonto on siis lithium, lääke, joka hoitaa, mutta selkeästi romahdus ja epävarmuus ovat läsnä.⁷⁴ Kappaleen teemalle sopivasti ja Nirvanalle tyypillisesti sanoitukset eivät rakennu lineaarisesti vaan pikemminkin poikkeilevasti ja vastakkainasettelulla. Suuren osan Kurt Cobainin kirjoittamista sanoituksista hän kirjoitti ennen nukkumaanmenoa omiin muistiinpanoihinsa ja näistä muistiinpanoista hän muodosti kappaleiden sanoituksia niitä täydennellen. Lähestymistapana tämä tuotti välillä vaikutelmia irrallisuuksista ja epäselvyyksiä, mutta samalla tämä tapa onnistui muodostamaan yhtenäisiä ideoita ja tunteita käsitteellisellä tasolla.⁷⁵

⁷⁰ Reiss, 2020, 38.

⁷¹ XXXTENTACION, Spotify 2023.

⁷² Huber, 2021.

⁷³ Radio X, 2023.

⁷⁴ Nirvana, Genius, Lithium.

⁷⁵ Azerrad. 2013, luku 9.

Cobainin itsensä ympärillä liikkuu myös huhua hänen sairastaneen kaksisuuntaista mielialahäiriötä. Virallista diagnoosia ei ole, joten tähän pitää suhtautua kriittisesti. Tosin kappale varmasti kertoo Cobainin ajatusmaailmasta.⁷⁶ Hyvä huomioida myös se, että vaikka kappale kertoo uskonnosta, niin hänen uskonnollisesta vakaumuksestaan ei ole tietoa.

*Kuuntelijat Spotifyssa 19.9.2023-526 774 232*⁷⁷

*I'm so happy 'cause today I found my friends
They're in my head
I'm so ugly, that's okay, 'cause so are you
Broke our mirrors
Sunday morning is everyday, for all I care
And I'm not scared
Light my candles in a daze
'Cause I've found God*

*Yeah, yeah
Yeah, yeah
Yeah, yeah
Yeah, yeah
Yeah, yeah
Yeah, yeah, yeah*

*I'm so lonely, that's okay, I shaved my head
And I'm not sad
And just maybe I'm to blame for all I've heard
But I'm not sure
I'm so excited, I can't wait to meet you there
And I don't care
I'm so horny, that's okay
My will is good*

*Yeah, yeah
Yeah, yeah
Yeah, yeah
Yeah, yeah
Yeah, yeah
Yeah, yeah, yeah*

*I like it, I'm not gonna crack
I miss you, I'm not gonna crack
I love you, I'm not gonna crack
I killed you, I'm not gonna crack
I like it, I'm not gonna crack
I miss you, I'm not gonna crack
I love you, I'm not gonna crack
I killed you, I'm not gonna crack*

*I'm so happy 'cause today I found my friends
They're in my head*

⁷⁶ Harper, 2023.

Radio X, 2023.

⁷⁷ Nirvana, Spotify, 19.9.2023.

*I'm so ugly, that's okay, 'cause so are you
Broke our mirrors
Sunday morning is everyday, for all I care
And I'm not scared
Light my candles in a daze
'Cause I've found God*

*Yeah, yeah
Yeah, yeah
Yeah, yeah
Yeah, yeah
Yeah, yeah
Yeah, yeah, yeah*

*I like it, I'm not gonna crack
I miss you, I'm not gonna crack
I love you, I'm not gonna crack
I killed you, I'm not gonna crack
I like it, I'm not gonna crack
I miss you, I'm not gonna crack
I love you, I'm not gonna crack
I killed you, I'm not gonna crack⁷⁸*

Kappaleen alku ja sen ensimmäiset rivit luovat kappaleelle oman tunnelmansa. Menetettyään rakkaansa on kertoja kokenut kipua ja saavuttanut katkeamispisteensä. *They're in my head* viittaisi juuri psyykkiseen murtumiseen. Läheisen kuolema voi pahimmillaan viedä merkityksellisyyden tunteen elämästä, *Sunday morning is everyday, for all i care*. Sunnuntai on pyhäpäivä, mutta kadottaa arvonsa ollessaan kuin mikä tahansa muu päivä. Säe käy jatkuen *And I'm not scared*. Kurt Cobain kuvaili itse kappaletta haastattelussa, kuinka mies on naisystävänsä kuoleman jälkeen masentunut, jatkuvasti miettien tapahtunutta, mutta lopulta löytää uskonnon viimeisenä keinona jatkaa elämäänsä.⁷⁹

Alun murtumispistettä kuvastaa myös kappaleen kertosäe, jossa rytmissä koetaan äkillinen muutos, ja aiemmin rauhallinen ja melankolinen tahti vaihtuu muuttaen tunnelmaa. Tämä tunnelman vaihdos kuvaa kaksisuuntaista mielialahäiriötä ja sen tunnetilojen voimakkaita muutoksia. Kaksisuuntaiseen mielialahäiriöön viittaisi myös *I'm so horny, that's okay, My will is good*. Kaksisuuntaisen mielialahäiriön oireena nimittäin on hyperseksuaalisuus.⁸⁰

Kappale sisältää myös ristiriitaisuuksia ja epävarmuuksia, jotka osaltaan heijastelevat myös Kurt Cobainin ajatuksia, kuten, *I'm so ugly, that's okay, 'cause so are you, broke our mirrors*. Peilien rikkominen on jo piirretyistä tuttua komediaa, jossa jonkun henkilön rumuus voi olla jopa peilille

⁷⁸ Nirvana, Musixmatch, Lithium.

⁷⁹ Huber, 2021.

⁸⁰ Sadeniemi, 2021.

liikaa. Peilin rikkominen saattaa myös viitata tietoiseen päätökseen, jossa omaan ulkonäköön ei haluta kiinnittää huomiota, jotta sen hyväksyminen olisi helpompaa.⁸¹ Tiedämme myös Kurt Cobainin kärsineen itsetunto-ongelmista ja epävarmuuksista ulkonäkönsä kanssa. Hänen ollessaan 15–16-vuotias hän kertoo olleensa itsekkriittinen ja omaavan niin heikon itsetunnon, että ei voinut unelmoida voivansa menestyvä artistina.⁸²

Kappaleessa tulee myös esiin kertojan oman syyllisyyden mietiskely. Tämä tuo esiin hänen epävarmuuksiaan ja ajatuksiaan, mutta samalla on tapa käydä omia tekoja ja syntejään läpi, kuitenkin vielä saavuttamatta vastausta.⁸³ Usko kuitenkin on vakauttava ja helpottava tekijä kappaleen kertojalle. Vaikka kipu ei ole kadonnut mihinkään, niin äkillinen muutos on tuonut apua. Äkillistä muutosta kuvastaa hänen mainitsemansa hiusten ajelu. Tällä on myös monessa uskonnossa oma roolinsa ja ottaen huomioon kappaleen teeman, voisi tämä yhteys olla sopiva.⁸⁴ *I'm so lonely, that's okay, I shaved my head, And I'm not sad.* Usko on myös tuonut toivoa jälleennäkemisestä, *I'm so excited, I can't wait to meet you there.* Kuitenkaan mielenterveysongelmat eivät ole kadonneet ja ne ovat taustalla. Säe käy jakuen *And I don't care.* Jo mainitun kertosäkeen lisäksi kappaleessa on toistuva jälkikertosäe, jossa rauhan rikkoo ristiriitaiset tunteet, kuten ikävä ja samanaikainen itsesyytös naisystävänsä kuolemansa. Kertoja vaikuttaakin taistelevan näitä tunteita ja niiden vaihtelua vastaan, jotka samalla välittyvät kuuntelijalle, kuin kertoja olisi tulossa hulluksi. Kappale päättyykin tähän taisteluun itsensä kanssa.⁸⁵ Huomattavaa myös on, kuinka kappaleessa kertoja tuntuu jäävän yksin ja hän saa apua uskonnolta, ei muilta henkilöiltä tai yhteiskunnalta.

6.4 Jocelyn Flores

Jahseh Onfroy ja Jocelyn Flores tutustuivat toisiinsa 2017 netin välityksellä ja Onfroy pyysi häntä mallikseen hänen vaatemallistolleen, joka oli tehty yhdessä Revenge brändin kanssa. Heidän välisestänsä suhteesta ei ole täyttä varmuutta, mutta he molemmat kärsivät samankaltaisista ongelmista ja ilmeisesti tämä veti heitä puoleensa. Myös Jocelyn kärsi mielenterveysongelmista ja oli aikaisemmin yrittänyt useasti itsemurhaa. Lennettyään Floridaan Jocelyn asusti Onfroyn luona yhdessä erään toisen naisen kanssa. He eivät tulleet keskenään toimeen ja lopulta molemmat lensivätkin asunnosta ulos ja Jocelyn menetti paikkansa mallina, kun Onfroy huomasi 7000 dollarin kadonneen. Hän kieltäytyi paluulipusta ja Onfroyn ystävät veivät hänet hotelliin lepäämään.

⁸¹ Nirvana, Genius, Lithium.

⁸² Azerrad, 2013, luku 1.

⁸³ Nirvana, Genius, Lithium.

⁸⁴ Nirvana, Genius, Lithium.

⁸⁵ Nirvana, Genius, Lithium.

Tapahtumat olivat ilmeisesti liikaa jo valmiiksi mielenterveysongelmista kärsineistä Jocelylle, sillä hänet löydettiin seuraavana päivänä hengettömänä tehtyään itsemurhan.⁸⁶

Tapahtuma oli käänntekevä hetki nuoren artistin elämässä ja hän alkoi ymmärtämään tekojensa vaikutusta muihin. Hän ilmeisesti myös syytti itseään tapahtuneesta ja alkoi ottamaan roolinsa hip hopin ja mielenterveyden puolesta puhujana vakavammin.⁸⁷ Myöhemmin samana vuonna XXXTENTACION julkaisi ensimmäisen studio albuminsa, 17, jossa toisena ääniraitana ja ensimmäisenä kappaleena on Jocelyn Flores, jossa hän käsittelee tapahtunutta.

Kuuntelijat Spotifyssa 19.9.2023-2 020 208 110⁸⁸

*I know you so well, so well
I mean, I can do anything that he can
I've been pretty*

*I know you're somewhere, somewhere
I've been trapped in my mind girl, just holding on
I don't wanna pretend there's something, we're nothing
I've been stuck thinking 'bout her, I can't hold back*

*I'm in pain, wanna put ten shots in my brain
I've been tripping 'bout some things, can't change
Suicidal, same time I'm tame*

*Picture this, in bed, get a phone call
Girl that you fucked with killed herself
That was this summer and nobody helped
And ever since then, man, I hate myself
Wanna fucking end it
Pessimistic*

*All wanna see me with no pot to piss in
But niggas been excited 'bout the grave I'm digging
Having conversations about my haste decisions
Fucking sickening
At the same time, memory surfaced through the grapevine
'Bout my uncle playing with a slipknot
Post traumatic stress got me fucked up
Been fucked up since a couple months they had a nigga locked up*

*I be feeling pain, I be feeling pain just to hold on
And I don't feel the same, I'm so numb
I be feeling pain, I be feeling pain just to hold on
And I don't feel the same, I'm so numb*

*I know you so well, I know you well
I mean, I can do anything that he can
I've been pretty⁸⁹*

⁸⁶ Reiss, 2020, 181-188.

⁸⁷ Reiss, 2020, 194-195.

⁸⁸ XXXTENTACION, Spotify 2023.

⁸⁹ XXXTENTACION, LyricFind, Jocelyn Flores.

Myös Onfroy käyttää uskontoa kuoleman käsittelytapana, *I know you're somewhere, somewhere*. Artisti kuvaili itseään spirituaaliseksi ja säkeistö kuvastaa uskoa kuinka kuolema ei ole loppua, vaan Jocely on vielä jossain. Kuitenkaan kappale ei omaa laajempia uskonnollisia referenssejä, vaan käsittelee Onfroyn ajatuksia kuolemasta johtuen.

Onfroy avaakin irti päästämisen vaikeutta. *I don't wanna pretend there's something, we're nothing* ymmärtääkseni viittaa siihen, kuinka hän tiedostaa kuoleman iskeneen häneen rankemmin mitä olisi pitänyt. Loppujen lopuksi he eivät tunteneet erityisen hyvin. Kuolemasta rankemman käsitellä on varmasti tehnyt tunne syyllisyydestä ja vastuusta omien päätöksien seurauksista. Tunne haastaakin Onfroyta henkisesti. *I've been tripping 'bout some things, can't change* kertoo kuoleman peruuttamattomuudesta ja omasta syyllisyyden tunteesta. Asiat ovat jo tapahtuneet eikä niitä voi muuttaa, joten miksi jumittautua niihin. Samalla esiin tuotu ilmaus, mitään ei voi muuttaa, kertoisi tunteesta, että jotain olisi pitänytkin tehdä toisin. Kappaleessa Onfroy avaa raaioillakin ilmauksilla omia tunteitaan ja puhuu tahdosta kuolla. *Suicidal, same time I'm tame* kertoo kuitenkin, että ei oikeasti halua kuolla. Aiemmin mainitsin, kuinka Jocelyn kuolema muutti Onfroyn ajatusmaailmaa ja voisi tämä alleviivata muutosta.

That was this summer and nobody helped. Nirvanan kappaleessa Lithium kertoja tuntui jäävän yksin ongelmiansa kanssa ja sama ongelma vaivaa Onfroyta, joka kertoo suoraan omia kokemuksiaan. Tällä kertaa tuoden suoraan esiin tunteen yksinjäamisestä. Hän myös tuo esiin vastakkainasettelua itsensä ja maailman välille. *All wanna see me with no pot to piss in*. "With no pot to piss in" on idiom, joka kuvastaa köyhyyttä ja kontekstissa kuvaa tunnetta, kuinka hänen halutaan epäonnistua.⁹⁰ *Having conversations about my haste decisions, Fucking sickening*, kuvastaa taas epäreiluuden tunnetta, kuinka viha häntä kohtaan perustuu menneisyyden virheille. *But niggas been excited 'bout the grave I'm digging* viittaa hänen toiseen menestyneeseen kappaleensa, "Revenge", joka oli myös omistettu Jocelyn Floresille. Hän nostaa esiin ristiriitaisuuden, kuinka hänen musiikistaan nauttivat ja ihmiset, joiden pitäisi olla puolellansa, ovat myös innoissaan hänen puhuessaan mielenterveysongelmistaan.⁹¹ Uransa aikana Onfroy puhui aktiivisesti tukiverkkojen puolesta ja siitä, kuinka ketään ei saa jättää yksin ongelmiansa kanssa, sillä jossain vaiheessa voi olla liian myöhäistä.

⁹⁰ XXXTENTACION, Genius, Jocelyn Flores.

⁹¹ XXXTENTACION, Genius, Jocelyn Flores.

Kappale on Onfroyn kertomus henkilökohtaisesta kokemuksesta, joka oli käännteentekevä hetki urallaan, elämässään ja ajatusmaailmassaan. Sen kantavana ja toistuvana teemana on tunne yksinjäädämisestä ja ajatus, minä vastaan maailma kokemuksesta. Se kasaa myös aikaisempia mieltä rasittavia kokemuksia, kuten setänsä hirttäytymisen ja hänen aikansa vankilassa, yhteen viimeaikaisten tapahtumien kanssa, jotka ovat paljon kestettävää. *And I don't feel the same, I'm so numb*. Viittaa turtumiseen ja siihen, kuinka Onfroy alkaa menettää tunteensa, itseasiassa sama sana, Numb, oli tatuoitu hänen kasvoihinsa. Tunnetila turtumisesta on myös yksi syy ihmisten itsetuhoisuuteen, tapa pitääkseen todellisuudesta kiinni, *to hold on*.

6.5 Heart-Shaped Box

1993 julkaistun Heart-Shaped Box:in kirjoittaminen aloitettiin jo 1992, kunnes se hetkellisen unohtumisen jälkeen palasi työpöydälle. Kurt Cobain kertoi televisio haastattelussa kappaleen inspiraation tulleen syöpää sairastaneista lapsista kertovasta uutisesta ja vaikka se saattaakin olla osatotuutta, niin monia muitakin vaihtoehtoja on uskallettu esittää. Kappaleen on sanottu kertovan kahdesta henkilöstä, jotka molemmat ovat toisilleen huumeita, rakkaudesta, jossa toinen ei tunne yhtä voimakkaasti, abortoidusta sikiöstä kohdusta, seksillä kiristämisestä, rakkauskirjeistä, jotka hänen vaimonsa, Courtney Love, sai toiselta henkilöltä ja Courtney itse twiittasi 2012 kappaleen kertovan hänen vaginastaan, myöhemmin poistaen kyseiset twiitit.⁹²

Kappale herättää paljon tunteita, mietteitä ja tulkintoja, ja ehkä se juuri on taidokasta sanoittamista. Sanat saattavat tarkoittaa useaa asiaa samaan aikaan ja valitettavasti enää ei ole mahdollista saada oikeaa vastausta. Kappaleen onkin kuvailtu samalla olevan kaikkea ja samalla olevan ei mitään.⁹³ Keskitynkkin seuraavaksi tekemään omaa tulkintaa pääasiassa keskittyen rakkauden näkökulmaan, jonka itse uskon olevan lähimpänä totuutta.

Kappaleen otsikosta huomiona, että sekin on moniulotteinen. Mitä sydämen muotoisessa laatikossa on? Lähteistä kuitenkin käy ilmi, että ensimmäisen tapaamisen jälkeen Kurt Cobainin tuleva vaimo Courtney Love lähetti hänen hotellihuoneeseensa pienen sydämen muotoisen rasian, jossa oli mm. nuken pää.⁹⁴ Toisaalta kappaleen alkuperäisen nimen on huhuttu olleen ”Heart-Shaped Coffin”⁹⁵.

⁹² XXXTENTACION, Genius, Heart-Shaped Box.

Uitti, 2022.

Kemp, 2022.

⁹³ Uitti, 2022.

⁹⁴ Kemp, 2022.

⁹⁵ Uitti, 2022.

*She eyes me like a Pisces when I am weak
I've been locked inside your heart-shaped box for weeks
I've been drawn into your magnet tar pit trap
I wish I could eat your cancer when you turn black*

Hey

Wait

*I got a new complaint
Forever in debt to your priceless advice*

Hey

Wait

*I got a new complaint
Forever in debt to your priceless advice*

Hey

Wait

*I got a new complaint
Forever in debt to your priceless advice
Your advice*

*Meat-eating orchids forgive no one just yet
Cut myself on angel hair and baby's breath
Broken hymen of Your Highness, I'm left black
Throw down your umbilical noose so I can climb right back*

Hey

Wait

*I got a new complaint
Forever in debt to your priceless advice*

Hey

Wait

*I got a new complaint
Forever in debt to your priceless advice*

Hey

Wait

*I got a new complaint
Forever in debt to your priceless advice
Your advice*

*She eyes me like a Pisces when I am weak
I've been locked inside your heart-shaped box for weeks
I've been drawn into your magnet tar pit trap
I wish I could eat your cancer when you turn black*

Hey

Wait

*I got a new complaint
Forever in debt to your priceless advice*

Hey

Wait

*I got a new complaint
Forever in debt to your priceless advice*

*Hey
Wait
I got a new complaint
Forever in debt to your priceless advice
Your advice
Your advice
Your advice⁹⁷*

Alussa mainitut Pisces ja Cancer (kalat ja raput) ovat Kurt Cobainin sekä Courtney Loven horroskoopit. Molempien maininta kappaleessa voisi olla Kurt Cobainin tapa viitota kappaleen kertovan heidän suhteestaan.⁹⁸ *I've been locked inside your heart-shaped box for weeks* kertoo kokemuksesta vankina. Rakkaus Courtneyä kohtaan on jotain mistä hän ei pääse irti.⁹⁹ Hän kuvaileekin, kuinka on ajautunut johonkin, jota kutsuu nimellä *tar pit trap*. Eli tervahautaan, josta ei pääse ansanomaisesti pois. Molemmat viittaisivat siihen, kuinka kaikki ei välttämättä olekaan heidän rakkaudessaan hyvin.¹⁰⁰

Alun rauhallinen melodia keskeytyy, kun aggressiivinen kertosäe alkaa. Kurt Cobain itse sanoi kuinka tämä olisi vastaus median hänestä esittämään kuvaan valittajana, jonka roolin hän omaksuu.¹⁰¹ *I'm forever in debt to your priceless advice* puolestaan on jotain mitä Cobain tapasi vastata turhautuneena vaimoilleen, Courtneyille.¹⁰² Yhdessä nämä voisivat juuri kuvastaa melodian aggressiivisuuden kanssa Cobainin turhautumista.

Toisessa säkeistössä Cobain avaakin syvemmin rakkauden käänköpuolia. *Cut myself on angel hair and baby's breath*. Enkelten hiukset ja vauvan hengitys pitäisivät olla jotain, mitkä ovat terävän ja kivun vastakohtia, aivan kuten rakkaus. Silti ne onnistuvat satuttamaan Cobainia. Silti hän on jumiutunut johonkin, joka on haitaksi hänelle. *Throw down your umbilical noose so I can climb right back*, säkeessä pyydetään heittämään napanuorasta tehty hirttosolmukka alas, jotta hän voi kiivetä takaisin. Tämä kertookin, kuinka hän tiedostaa Courtneyin rakkauden vaarat, niin se on silti jotain mitä hän janoaa ja haluaa.

Rakkaus ei ole aina helppoa ja Cobain käykin kappaleessa juuri rakkauden ja parisuhteen vaikeuksia läpi. Hän tiedostaa silti olevansa onnettomassa suhteessa, jossa tuskin on onnellista loppua, mutta ei halua tai pysty päästämään irti. Tämä voisi viestiä kuinka tärkeää rakkaus voisi olla hänelle ja kuinka hän ei halua olla yksin. Kappaleessa myös välittyy samanlaista viestiä, kuin

⁹⁷ Nirvana, LyricFind, Heart-Shaped Box.

⁹⁸ Kemp, 2022.

⁹⁹ Nirvana, Genius, Heart-Shaped Box.

¹⁰⁰ Nirvana, Genius, Heart-Shaped Box.

¹⁰¹ Uitti, 2022.

¹⁰² Nirvana, Genius, Heart-Shaped Box.

XXXTENTACIONIN Jocelyn Floresissa ulkopuolisten ihmisten arvostelusta ja kuinka tämä vaikuttaa omakuvaan.

6.6 ALONE, PART 3

Kappale kertoo yksinäisyydestä, ulkopuolisuudesta, epätoivosta ja epävarmuudesta. Kappale on omalla tavalla raa'anakin suoraviivainen ja ei jätä kauheasti tulkinnanvaraa sen yleisestä ilmapiiristä. ALONE, PART 3 on kolmas osa kappaleiden sarjaa, jotka yhdessä muodostavat tarinankaaren. Tämän tarinankaaren avaaminen ei valitettavasti ole mahdollista, mutta voisin sen tiivistää eräänä mielenterveysongelmien tai ihmisen kasvun kehityskaarena. "Alone" sanana on jo itsessään Onfroylle merkityksellinen. Hän nimittäin tatuoi sen silmänsä ylle, uskoen elävänsä koko elämänsä yksin, ikinä löytämättä rakkautta. Kappaleen merkitys myös korostuu sen ollessa viimeisen Jahseh Onfroyn elämän aikana julkaistun albumin ensimmäinen kappale, heti esittelyn jälkeen.¹⁰³

ALONE, PART 3 on omistettu hänen entiselleen tyttöystävälleen Geneva Ayalalle.¹⁰⁴

Kuuntelijat Spotifyssa 18.9.2023-173 743 934¹⁰⁵

*Can't seem to find someone's shoulder
Who will I rely on when it's over?
Took a chance with you, it made me colder
Better on my own when it's all over
So when I'm weak, who do I call?
My God it hurts, I can't be calm
What do I do?
Do I run?
Tired of hate, tired of love
I've dug my nails into my arms
She turned and laughed at all my scars
What is my worth?
What is my worth?
Gave my love a piece of me
She put my heart beneath her feet
She turned and left the question, "What's my worth?"
Gave my love a piece of me
She put my heart beneath her feet
She turned and left the question, "What's my worth?"
My worth, my worth¹⁰⁶*

¹⁰³ Onfroy julkaisi kaksi studioalbumia hänen elämänsä aika (17 ja ?) ja kaksi lisää julkaistiin hänen kuolemansa jälkeen (Skins ja Bad Vibes Forever). Molempien 17, sekä ? Albumien alussa hän piti pienen esipuheen asettaakseen albumille tunnelman, kertoakseen itse albumista ja antaakseen kuuntelijoille ohjeita. Samaa kaavaa jatkettiin myös kuolemanjälkeisillä albumeilla.

¹⁰⁴ XXXTENTACION, Genius, ALONE, PART 3.

¹⁰⁵ XXXTENTACION – Spotify top songs, Kwordb.

¹⁰⁶ XXXTENTACION, LyricFind, ALONE, PART 3.

Kappale kuvastaa Onfroyn kokemaa yksinäisyyttä, jota korostaa vasta päättynyt suhde. Hän kuvailee kuinka hänellä ei ole ketään kelle puhua, ketään kehen turvautua ja on epävarma löytääkös ketään vierelleen, *Can't seem to find someone's shoulder, who will I rely when it's over*. Tämän olotilan jätti hänen suhteensa päättyminen Geneva Ayalan kanssa. *Took a chance with you, it made me colder*, kuvastaakin hänen jo valmiiksi kärsineen mielenterveydellisistä ja oikeudellisista ongelmista ja tiedosti suhteen olleen hänen tiedostama riski. Olotila ei kuitenkaan parantunut, ja lopulta se johti vain kylmenemiseen ja suurempaan painolastiin. Epäonnistuneet suhteet saivat Onfroyn myös ajattelemaan hänen olleen luotu olemaan yksin, *Better on my own*.

Yksinolo ei kuitenkaan ratkaise ongelmia ja ihminen kaipaa vierelleen rakkautta. *So when I'm weak, who do I call*, Onfroy nostaa esiin tunteen yksinäisyydestä ja avuttomuudesta. Kelle hän soittaa, kun on heikoimmillaan. *My God it hurts, I can't be calm*, kuvastaakin kivun määrää. Hän ei pysty rauhoittumaan tai saamaan otetta itsestään ja alkaa epäröimään mitä tehdä. *What do I do, do I run*, kertoo juuri epäröinnistä. Olisiko liian myöhäistä vaan juosta ja paeta.

Tired of hate palaa aikaisemmin mainittuun kontroversaalisuuteen ja vihaan, joka alkaa jo olemaan liikaa. *Tired of love*, taas kertoo, kuinka hän on kyllästynyt rakkauteen, johonkin joka on pettänyt hänet kerta toisensa perään.

Tämä kaikki kuvastaa hänen kokemaansa henkistä painetta, johon hän on kyllästynyt. Hän painaa kätensä nyrkkiin. Sekä ratkaisua, että hetkellistä harhautusta haetaan kivun kautta.¹⁰⁷ Hän on kokenut paljon, eikä edes joku, jota hän rakasti, ymmärtänyt häntä, vaan jätti hänet yksin. Hän koki Genevan rikkovan häntä tahallaan, *She put my heart beneath her feet ja laughed at all my scars*. Tämä saa hänet miettimään omaa arvoansa, samalla vaipuen epävarmuuteen.

Kurt Cobain kappaleessa Heart-Shaped Box, Cobain kertoi kuinka oli jumissa parisuhteessa, joka oli haitaksi hänelle. Ehkä kuvastaen 90-luvulta kestoltaan lyhyempien parisuhteiden ja tapailusuhteiden yleistymistä, Onfroy puhuu omista rakkauden tuskistaan. Hän ei tunnu löytävän rakkautta ja kokee olevansa yksin. Nämä kokemukset ovat raskaita ja heijastuvat suoraan hänen omakuvaansa ja arvoonsa.

¹⁰⁷ XXXTENTACION, Genius, ALONE, PART 3.

7. LOPPULUKU

Nimesin otsikkoni seuraavanlaisesti: “Yhdysvaltojen nuoriso, musiikki ja psykologinen pahoinvointi; Kurt Cobain ja XXXTENTACION aikansa yhteiskunnan ja psykologisen pahoinvoinnin heijastumapintana”. Tämä johtuen siitä, että musiikki on aineisto, jonka avulla voimme tutkia menneisyyttämme ja koska huomasin, että artistien tuotanto seuraa molempia teemoja vahvasti. Mielenterveys statiikastamme voimme nähdä kuinka Nirvana, sekä XXXTENTACION olivat aktiivisia aikana, jolloin psykologinen pahoinvointi nuorilla oli enemmän läsnä. He myös edustivat aikansa menestykkäimpiä genrejä, missä molemmissa psykologinen pahoinvointi on vahvasti sanoituksissaan läsnä. Vaikkakin lyhytikäisiä, niin aikansa nuorisokulttuureissa voimakkaasti vaikuttaneita. Tosin on myös huomattava, että artistit eivät ole vain vaikuttaneet tiettyinä hetkinä vaan yhä nykyään molemmat keräävät kymmeniä miljoonia kuuntelijoita kuukaudessa pelkästään Spotifyssa. He ovat myös inspiroineet muita artisteja, kuten Kurt Cobain XXXTENTACIONIA, näin jättäen jälkensä populaarikulttuuriin. Heidän musiikkinsa voidaan siis sanoa yhä olevan relevanttia ja tuottavan merkitystä heidän kuolemansa jälkeen.

Sanoituksista taas voimme huomata, että molemmat omaavat samankaltaisia teemoja, mutta ne kertovat tarinaansa eri tavalla aikansa yhteiskuntaa ja omia kokemuksiaan mukailen. XXXTENTACION tuo esimerkiksi rakkaudesta teeman, kuinka sitä on vaikea löytää ja kuinka yksin hän on samalla, kun yksinäisyyden tunteesta on tullut yhä kasvava ongelma. Kurt Cobain pilkkaa huomionhakuisuutta samalla kun XXXTENTACION vaatii sitä. Kurt Cobainin sanoituksissa myös korostuu huumeiden käyttö, joka on ollut yleisempää Cobainin kuin Onfroyn aikana. Nirvanan sanoitukset taas ovat “taiteellisempia” ja XXXTENTACIONIN “suorempia”, joka johtuu osittain musiikkiteollisuudesta ja sen avautumisesta helpommaksi uusille artisteille. Yhteiskunnallinen tilanne, aikansa nuorisokulttuuri ja asenteet, siis heijastuvat heidän musiikkiinsa.

Artisteina he ovat yksilöitä, eikä sanalla heijastumapinta tai tekstilläni ole tarkoitus tehdä heistä tai musiikistaan normia, yleistämään kattamaan läpi väestön. Pysin pikemminkin tuomaan esiin, kuinka yhteiskunta vaikuttaa meihin, ja kuinka samaistumisella on ollut rooli artistien ja heidän musiikkinsa menestymiseen. Harva onnellinen ihminen tuskin haluaa kuulla jatkuvasti musiikkia, jossa mielenterveysongelmat korostuvat, vaan väitän että ne tarjoavat saimaistumisinnan ihmisille ja heidän tunteilleen. Musiikki heijastaa laajempaa ilmiötä ja väitän, että Nirvanan ja XXXTENTACIONIN musiikin menestys on ollut sidoksissa nuorten mielenterveysongelmien kasvuun ja psykologisen pahoinvoinnin esiintyvyyteen.

Aihe tarvitsee kuitenkin lisätutkimusta. Ensimmäisenä mielestäni pitäisi tarkastella vielä laajemmin musiikkia ja eri genrejä, ja näin tarkastella laajemmin onko aikansa ilmiöt, kuten mielenterveysongelmien kasvu, todella sidoksissa laajemmin kuunneltuun musiikkiin. Tässä voisi hyödyntää digitaalista tekstianalyysiä ja sanalistojen muodostamista. Mielenkiintoista olisi myös nähdä tutkimusta, missä sukupolvi olisi tutkimuskäsitteenä ja aktiivisemmassa roolissa. Jos kuunneltu musiikki on laajemmin sidoksissa psykologiseen pahoinvointiin, niin olisi mielenkiintoista nähdä se rinnastettuna tarkemmin tilastointiin. Seuraavatko ne toisiaan vai voisiko esimerkiksi musiikin teemoista ja niiden suosioista ennakoida mielenterveysongelmien kehitystä. Myös muiden tutkimuskysymysten kysyminen aineistolta on varmasti mahdollista.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Lähteet

Nirvana 1993: Heart-Shaped Box.

Nirvana 1993: Heart-Shaped Box, Genius, <https://genius.com/Nirvana-heart-shaped-box-lyrics>, Viitattu 21.9.2023.

Nirvana 1991: Lithium.

Nirvana 1991: Lithium, Genius, <https://genius.com/Nirvana-lithium-lyrics>, Viitattu 21.9.2023.

Nirvana 1991: Smells Like Teen Spirit.

Nirvana 1991: Smells Like Teen Spirit, Genius, <https://genius.com/Nirvana-smells-like-teen-spirit-lyrics>, Viitattu 21.9.2023.

XXXTENTACION 2018: ALONE, PART 3.

XXXTENTACION 2018: ALONE, PART 3, Genius, <https://genius.com/Xxxtentacion-alone-part-3-lyrics>, Viitattu 21.9.2023.

XXXTENTACION 2017: Jocelyn Flores.

XXXTENTACION 2017: Jocelyn Flores, Genius, <https://genius.com/Xxxtentacion-jocelyn-flores-lyrics>, Viitattu 21.9.2023.

XXXTENTACION 2015: Look at Me!.

XXXTENTACION 2015: Look at Me!, Genius, <https://genius.com/Xxxtentacion-look-at-me-lyrics>, Viitattu 21.9.2023.

Kirjallisuus

Azerrad, 2013: Azerrad, Michael: *Come as you are: The story of Nirvana*. The Crown Publishing Group, New York.

Baker yms. 2008: Baker, Felicity; Bor, William: *Can music preference indicate mental health status in young people?*, ustralasian psychiatry : bulletin of the Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists, 2008, Osa16 (4), s.284–288, doi:[10.1080/10398560701879589](https://doi.org/10.1080/10398560701879589) .

Barlett yms. 1992: Barlett, Donald L; Steele, James, B: *America: What went wrong*. Andrews and McMeel, Kansas City.

Curtin yms. 2023: Curtin, Sally C; Garnett, Matthew F: *Suicide and Homicide Death Rates Among Youth and Young Adults Aged 10–24: United States, 2001–2021*, NCHS Tietoraportti, 471, DOI: <https://dx.doi.org/10.15620/cdc:128423> .

Earles yms. 2016: Earles, Andrew; Charles, Peters: *Kurt Cobain and Nirvana: The complete illustrated history*. Quatro Publishing Group, Minneapolis.

Frank yms. 2006: Frank, Richard C; Glied, Cherry A: *Better but not well: Mental health policy in the United States since 1950*. Johns Hopkins University Press, Baltimore.

Fricke 1994: Fricke, David: *Kurt Cobain, The Rolling Stone interview: succes doesn't suck*, Rolling Stone, <https://www.rollingstone.com/music/music-news/kurt-cobain-the-rolling-stone-interview-success-doesnt-suck-97194/> ,Viitattu 21.9.2023.

Fry yms. 2021: Fry, Richard & Parker, Kim: *Rising share of U.S. adults are living without a spouse or partner*, Pew Research Center, <https://www.pewresearch.org/social-trends/2021/10/05/rising-share-of-u-s-adults-are-living-without-a-spouse-or-partner/> ,Viitattu 21.9.2023.

Harper 2023: Harper, Simon: *"Lithium":The strory behind the raging Nirvana classic*, Discovermusic, <https://www.udiscovermusic.com/stories/nirvana-lithium-song-feature/> ,Viitattu 21.9.2023.

Huber 2021: Huber, Chris: *The meaning of Nirvana's Lithium*, Extra Chill, <https://extrachill.com/nirvana-lithium-meaning>, Viitattu 21.9.2023.

Kemp 2022: Kemp, Sam: *Courtney Love reveals the true meaning behind the Nirvana song "Heart-Shaped Box"*, Far Out, <https://faroutmagazine.co.uk/true-meaning-behind-heart-shaped-box/> ,Viitattu 21.9.2023.

Keravuori 2015: Keravuori, Kirsi: *"Rakkaat poikaset!" Simon ja Wilhelmiina Janssonin perhekirjeet egodokumentteina (1858–1887)*. Annales Universitatis Turkuensis, Turku, <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-6211-2> ,Luettu 26.10.2023.

Keyes yms. 2019: Keyes, Katherine M; Gary, Dahsan; O'Malley, Patrick M; Hamilton, Ava; Schulenberg, John: *Recent increases in depressive symptoms among US adolescents: Trends from 1991 to 2018*, Social psychiatry and psychiatric epidemiology, 54 (8), s. 987-996 doi: <https://doi.org/10.1007/s00127-019-01697-8>.

Kresovich yms. 2021; Kresovich Alex; Reffner Collins; Merredith K; Riffe Daniel, Carpentier Francesca R: *A Content Analysis of Mental Health Discourse in Popular Rap Music*, *Achives of pediatrics & adolescent medicine*, 175(3), s.286–292. doi: 10.1001/jamapediatrics.2020.5155 .

Kärki 2020: Kärki, Kimi; Leskelä-Kärki, Maarit: *“I am Not Confessing.” Joni Mitchell, Leonard Cohen ja laulettu elämä.* Teoksessa Mononen Sini; Palkisto, Janne; Rantakallio, Inka (toim.), *Musiikki ja merkityksen anto: Juhlakirja Susanna Välimäelle.* Hansaprint, Turenki, 279–300.

Laisi 2023: Laisi, Erno: *STM: Näin paljon mielenterveysongelmat ja lihavuus maksavat,* <https://www.is.fi/politiikka/art-2000009612785.html> , Viitattu 21.9.2023.

Leiserson 2019: Leiserson, Greg; McGrew, Will; Kopparam, Raksha: *The distribution of wealth in the United States and implications for a net worth tax,* <https://equitablegrowth.org/the-distribution-of-wealth-in-the-united-states-and-implications-for-a-net-worth-tax/> , Viitattu 21.9.2023.

Males, 1997: Mike Males: *State’s teenage suicide rate declines, so how come no one knows why?*, Los Angeles Times, <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1997-dec-14-op-63874-story.html> , Viitattu 21.9.2023.

Packer, 2014: Packer, George: *The unwinding: an inner history of the New America.* Farrar, Straus & Giroux, New York.

Pietikäinen, 2013: Pietikäinen, Petteri: *Hulluuden historia.* Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki.

Reiss 2020: Reiss, Jonathan: *Look At Me! The XXXTENTACION STORY.* Hachette Books, New York.

Richardson 2017: Richardson, J: *Musiikin ekologinen lähiluku digitaalisessa kulttuurissa: pohdintoja musiikin kokemuspohjaisen kulttuurianalyysin lähtökohdista,* Etnomusikologian vuosikirja, 29, s. 1–33, doi: <https://doi.org/10.23985/evk.60949>.

Ruch yms. 2019: Ruch, Donna A; Sheftall, Arielle H; Schlagbaum, Paige: *Trends in Suicide Among Youth Aged 10 to 19 Years in the United States, 1975 to 2016,* 17.5.2019, *JAMA Netw Open*;2(5), doi:10.1001/jamanetworkopen.2019.3886.

Sadeniemi, 2021: Sadeniemi, Minna: *Kaksisuuntainen mielialahäiriö,* Duodecim terveyskirjasto, <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00378> , Viitattu 21.9.2023.

Savage yms. 2021: Savage, Patrick E; Loui Psyche; Tarr, Bronwyn; Schachner, Adena; Glowacki, Luke; Mithen, Steven; Fitch, W. Tecumseh: *Music as a coevolved system for social bonding*, The Behavioral and brain sciences, 44, s.59 doi:<https://doi.org/10.1017/S0140525X20000333> .

Susic, 2023: Susic, Peter: *20+ Music genre statistics: Most popular form music genres (2023)*, Headphones Addict, <https://headphonesaddict.com/music-genre-statistics/> , Viitattu 21.9.2023.

Tearle, 2023: Tearle, Oliver: *The curious meaning of Nirvana's "Smells Like Teen Spirit"*, Interesting Literature, 2023, <https://interestingliterature.com/2023/05/nirvana-smells-like-teen-spirit-meaning/> , Viitattu 21.9.2023.

Twenge 2014: Twenge, Jean M: *Generation me. Why today's young Americans are more confident, assertive, entitled – and more miserable than ever before*. Atria Paperback, New York.

Twenge 2020: Twenge, Jean M: *Increases in depression, self-harm and suicide among U.S. Adolescents after 2012 and links to technology use: Possible mechanisms*, <https://doi.org/10.1176/appi.prcp.20190015> .

Uitti, 2022: Uitti, Jacob: *Behind the meaning of "Heart-Shaped Box" by Nirvana*, American songwriter, <https://americansongwriter.com/behind-the-meaning-of-heart-shaped-box-by-nirvana/> , Viitattu 21.9.2023.

Www-sivut

Barack Obama: The 44th president of the United States, The White House, <https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/barack-obama/> , Luettu 21.9.2023.

LyricFind, <https://lyrics.lyricfind.com/> , Viitattu 21.9.2023.

Musixmatch, <https://www.musixmatch.com/> , Viitattu 21.9.2023.

Pew Research Center, 2014: *Political polarization in the American public*, Pew Research Center, <https://www.pewresearch.org/politics/2014/06/12/political-polarization-in-the-american-public/>, Viitattu 21.9.2023.

Radio X, 2023: *What Nirvana's Lithium says about religion and mental health*, Radio X, <https://www.radiox.co.uk/artists/nirvana/what-nirvanas-lithium-says-about-religion-and-mental-health/>, Viitattu 21.9.2023.

Spotify, Nirvana, <https://open.spotify.com/>, Viitattu 19.9.2023.

Spotify, XXXTENTACION, <https://open.spotify.com/>, Viitattu 19.9.2023.

Statista 2012: *Number of billionaires in The United States*, Statista, <https://www.statista.com/statistics/220093/number-of-billionaires-in-the-united-states/>, Viitattu 21.9.2023.

University of Michigan news, 2006: *The rise in drugs use among Americans teens continues in 1996*, University of Michigan news, <https://news.umich.edu/the-rise-in-drug-use-among-american-teens-continues-in-1996/>, Viitattu 21.9.2023.

XXXTENTACION – *Spotify top songs*, Kwordb, https://kwordb.net/spotify/artist/15UsOTVnJzReFVN1VCnxy4_songs.html, Viitattu 18.9.2023.